

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Cestovní ruch a regionální rozvoj

**Využití méně známých zámků Benešovska
pro rozvoj cestovního ruchu**
(bakalářská práce)

Autor: Monika Zuberová

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Netková

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne.....

.....
podpis studenta

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce paní PhDr. Jarmile Netkové za cenné rady, připomínky, návrhy a trpělivost během zpracovávání této práce. Dále chci poděkovat všem, kteří mi poskytli potřebné informace a vlastní názory využitelné pro zpracovávání tématu.

Obsah

Úvod	7
1 Teoretická východiska.....	9
1.1 Vymezení pojmu cestovní ruch.....	9
1.2 Formy a druhy cestovního ruchu.....	10
1.3 Kulturní cestovní ruch.....	11
1.4 Památková péče v České republice	14
2 Cestovní ruch v České republice	17
2.1 Cestovní ruch Středočeského kraje	18
2.1.1 Atraktivita regionu.....	20
2.1.2 Památková péče na úrovni kraje	21
2.2 Cestovní ruch na Benešovsku	23
2.2.1 Charakteristika oblasti	23
2.2.2 Turistické cíle a formy cestovního ruchu	24
2.2.3 Organizace a instituce pro podporu cestovního ruchu.....	25
3 Zámky na Benešovsku.....	28
3.1 Přehled méně známých zámků.....	29
3.2 Příklady zajímavého využití zámků	30
3.2.1 Jablonná	30
3.2.2 Třebešice	32
3.2.3 Růžkovy Lhotice.....	34
4 Analýza vybraných ohrožených zámků.....	37
4.1 Chotýšany.....	37
4.1.1 Obec – základní informace, cestovní ruch a historie	37
4.1.2 Zámek – popis a současný stav	39
4.1.3 Potenciální využití zámku.....	41

4.2	Soutice.....	42
4.2.1	Obec – základní informace, cestovní ruch a historie	42
4.2.2	Zámek – popis a současný stav	45
4.2.3	Potenciální využití zámku.....	46
4.3	Votice – Starý zámek	47
4.3.1	Obec – základní informace, cestovní ruch a historie	47
4.3.2	Zámek – popis a současný stav	50
4.3.3	Potenciální využití zámku.....	51
Závěr		52
Použitá literatura a zdroje		54
Seznam obrázků, tabulek a grafů.....		60
Přílohy		61

Seznam zkratek

ASORKD – Asociace sdružení pro ochranu a rozvoj kulturního dědictví ČR

CR – cestovní ruch

č.p. – číslo popisné

ČR – Česká republika

DCR – domácí cestovní ruch

EU – Evropská unie

HDP – hrubý domácí produkt

HUZ – hromadná ubytovací zařízení

KH – Kutná Hora

CHKO – chráněná krajinná oblast

LEADER - z franc.: Propojování akcí hospodářského rozvoje venkova

MAS – Místní akční skupina

MB – Mladá Boleslav

MK – Ministerstvo kultury

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

NPÚ – Národní památkový ústav

ORP – Obec s rozšířenou působností

PCR – příjezdový cestovní ruch

PR – památková rezervace

PZ – památková zóna

st.p. – stavební parcela

UNWTO - World Tourism Organization (Světová organizace cestovního ruchu)

ÚOP NPÚ – Územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu

ZO ČSOP – Základní organizace Českého svazu ochránců přírody

Úvod

Zámky představují neodmyslitelnou součást kulturního dědictví České republiky a jejich množství a různorodost jsou důležitým faktorem rozvoje cestovního ruchu. Pod pojmem zámek si většina lidí představí romantickou stavbu obklopenou upraveným parkem a především možnost návštěvy, tedy typickou zámeckou expozici. Takových objektů zpřístupněných veřejnosti je opravdu na našem území mnoho a jedná se především o kulturní památky ve správě Národního památkového ústavu. Méně lidí však ví, že za zámek je považováno a památkově chráněno mnohem více objektů, které jsou rozesety po celém území, nachází se často v soukromém vlastnictví, jsou méně okázalé, spíše nenápadné a jejich využití je velice různorodé či chátrají.

Tato bakalářská práce se zabývá především méně známými a ohroženými zámky na Benešovsku a s tím související problematikou památkové ochrany na krajské a regionální úrovni a stavem cestovního ruchu v oblasti. Téma bylo vybráno z toho důvodu, že právě v tomto regionu, který je autorce práce velmi blízký, se zámeckých objektů nachází vysoké množství. Je tedy opodstatněné je zmapovat, vymezit jejich využití a technický stav a především zjistit, jaký je vztah orgánů památkové péče, obcí a soukromých majitelů k těmto objektům a jaké jsou vize do budoucna. Problematika je to velmi aktuální, protože mnoho památek se již nachází na Seznamu ohrožených nemovitých památek a pokud se nezmění legislativa a hlavně přístup dotčených osob tak hrozí, že brzy zaniknou. Dnes, v době, kdy existuje široké spektrum dotačních programů a finanční situace obyvatelstva se lepší, je nutno se problematikou chátrajících a nevyužitých objektů zabývat a pomoci tak zvyšovat potenciál daných lokalit pro rozvoj cestovního ruchu na Benešovsku. Tato práce by měla rozšířit povědomí o stavu českých památek, poukázat na problematiku rostoucího počtu zanedbávaných a ohrožených objektů a inspirovat ke změně současného stavu a nalezení vhodného udržitelného využití.

Práce je rozdělena do dvou částí. V úvodní teoretické rovině se věnuje vymezení a charakteristice cestovního ruchu, zaměřuje se na specifčnost kulturně-poznávacího cestovního ruchu a především na fungování Státní památkové péče v České republice. Druhá část představuje cestovní ruch Středočeského kraje a okresu Benešov a postupně od stručného přehledu všech zámků v oblasti přistupuje ke stanovení příkladů možného využití méně známých zámků a celá práce je zakončena analýzou vybraných objektů a

stanovením jejich potenciálního využití v porovnání se skutečným stavem a představami dotčených osob.

Pro zpracovávání tématu bylo využito několik metod. Především se jednalo o rešerši dostupné literatury a internetových zdrojů a to pro teoretickou část a sepsání historie a faktů týkající se obcí a zámků. Vlastní analýze a stanovení možností využití vybraných zámků posloužily primární metody a to především elektronická korespondence, osobní setkání a rozhovory se starosty, majiteli a Národním památkovým ústavem. Nedílnou součástí byla návštěva místa a vytvoření subjektivního zhodnocení situace.

Cílem práce je hledat možnosti využití pro vybrané objekty a při tom se zaměřit především na oblast rozvoje místního cestovního ruchu. Záměrem je stanovení komparace skutečného stavu na základě informací dosažených z různorodých zdrojů s potenciálním řešením navrženým na základě vlastního vyhodnocení situace. Dílčím cílem je předložit přehled zámků s porovnatelnými údaji o jejich současném stavu a využití a následně vybrat příklady, které mohou posloužit jako inspirace.

Bylo stanoveno několik hypotéz, které byly podloženy vlastní zkušeností a ovlivněny současným stavem cestovního ruchu, hospodářskou situací, kulturní politikou státu a dostupností zdrojů. Předpokladem bylo vytvoření uceleného přehledu všech zámků v okrese, který poslouží ke komparaci a bude výchozím pro vybrání analyzovaných objektů. Vzhledem k tomu, že se situace neustále mění a není dostatek tištěné literatury, bylo nutno navázat přímý kontakt s dotčenými osobami. Zde se předpokládalo, že nelze počítat se zájmem a ochotou všech dotázaných, což bude mít vliv na posouzení aktuálního stavu. Obnova a zajištění fungování památkově chráněných objektů jsou obecně velmi ekonomicky náročné a proto se situace ohrožených objektů může jen pomalu zlepšovat. Většina soukromých majitelů nebo obcí, ve kterých se objekty nachází, si nemůže dovolit zámky opravit. Další významnou hypotézou bylo, že u řady zmíněných objektů je využití pro cestovní ruch spíše jen teoretickou možností a je tedy nutno pro zachování památky přistoupit i k variantám, které poslouží rozvoji místní infrastruktury nebo zůstanou osobní záležitostí soukromníků.

1. Teoretická východiska

1.1. Vymezení pojmu cestovní ruch

Cestovní ruch je celosvětový fenomén, který lze nazírat z pohledu ekonomického, ekologického, geografického či sociologického. Z ekonomického hlediska je důležitý, protože se jedná o druh spotřeby, podílí se na tvorbě HDP, přináší pracovní a investiční příležitosti a podporuje v rámci multiplikačního efektu další odvětví národního hospodářství. Průmysl cestovního ruchu je tvořen součinností ubytovacích a stravovacích zařízení, cestovních kanceláří a agentur a dalších poskytovatelů doprovodných služeb.

Samotné definování cestovního ruchu není jednoznačné a historicky se vyvíjí. V mezinárodním prostředí a pro statistické účely se lze setkat s definicí Světové organizace cestovního ruchu (dále jen UNWTO), která zní:

„Cestovní ruch je činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí a to na dobu kratší než je stanovena¹, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.“²

Změna pobytu účastníka cestovního ruchu se nazývá cestování a je vykonávána různými dopravními prostředky. Účelem cestování je většinou zábava, zotavení, poznání a trávení času s lidmi. Náplní cestovního ruchu není pouze samotný přesun a pobyt, ale také vzájemné interakce mezi všemi lidmi, kterých se dotýká. Z cestovního ruchu jsou vyloučeny všechny cesty v rámci trvalého bydliště, dočasné přistěhování za prací a dlouhodobá migrace obyvatel.

Poptávka, nabídka a spotřeba jsou místně diferencované. V rámci nabídky cestovního ruchu rozlišujeme primární a sekundární. Primární zahrnuje výskyt přírodních, kulturně historických a organizovaných atraktivit, sekundární znamená vybavenost destinace zařízeními cestovního ruchu (ubytovací, stravovací).³

Cestovní ruch má několik funkcí. Jednou z nich je reprodukce pracovních sil člověka, dále regenerace duševních sil a s tím související zdravotní funkce. Dále je

¹ V mezinárodním cestovním ruchu 1 rok, v domácím cestovním ruchu 6 měsíců (pozn. autorky)

² INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: (základy)*. přeprac. 2. vyd. Praha: Oeconomica, 2009, s. 12. ISBN 978-80-245-1569-4

³ MALÁ, Vlasta. *Cestovní ruch: (vybrané kapitoly)*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999, s. 72. ISBN 80-7079-443-7

důležitá možnost poznávání nových míst, kultur, lidí a vytváření zážitků, což má vliv na rozvoj osobnosti a vzdělanosti člověka.⁴

Rozlišují se pojmy turista a výletník. Oba jsou regulárními účastníky cestovního ruchu, tedy návštěvníky, ale výletník je člověk, který v navštíveném místě nepřenocuje. Stálý obyvatel dané destinace je označován jako rezident.

Destinace cestovního ruchu je cílové místo účastníka, které je spojeno se specifickou nabídkou atraktivit a služeb cestovního ruchu a je zde často koncentrován vyšší počet návštěvníků. Destinací se rozumí přirozený celek jako stát, region, ohraničená oblast či konkrétní obec. Pro rozvoj cestovního ruchu v destinaci je důležitá přítomnost přírodního, kulturně-historického a kulturně-společenského potenciálu.⁵

1.2. Formy a druhy cestovního ruchu

Ve formách cestovního ruchu rozlišujeme hledisko motivu, s jakým se účastníci podílejí na cestovním ruchu. V rámci druhů je podstatný průběh, realizace a účinky cestovního ruchu a to pod vlivem nejrůznějších vnějších podmínek.⁶ Formy rozlišují cestovní ruch základní (rekreační, kulturně-poznávací, sportovně-turistický, léčebný a lázeňský) a specifický (například mládeže, rodin s dětmi, seniorů, náboženský, kongresový, cykloturistický a mnoho dalších).⁷ Typy cestovního ruchu dle jednotlivých hledisek jsou uvedeny v Příloze 1.

Dále se cestovní ruch dělí na celoroční a sezónní, či dle vlivu na životní prostředí na měkký a tvrdý. Dalším druhem může být masově-konzumní cestovní ruch v protikladu k alternativnímu.⁸ Množství rozdělení poukazuje opět na to, jak je cestovní ruch široký pojem, jeho náplň různorodá a mnohvrstevná.

⁴ MALÁ, ref. 3, s. 72

⁵ KIRÁLOVÁ, Alžbeta. *Marketing: destinace cestovního ruchu*. Praha: Ekopress, 2003, s. 40. ISBN 80-86119-56-4

⁶ INDROVÁ, Jarmila, MALÁ Vlasta a kol. *Cestovní ruch I*. Praha: Oeconomica, 2004, s. 17. ISBN 80-245-0799-4

⁷ HESKOVÁ, Marie. *Základní problémy cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999, s. 12. ISBN 80-7079-047-4

⁸ ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompl. přepr. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, s. 16. ISBN 978-80-7201-880-2

Druhy cestovního ruchu dle převažující motivace

- Rekreační cestovní ruch (včetně specifického typu: chataření a chalupaření)
- Cestovní ruch zdravotně orientovaný (lázeňský)
- Cestovní ruch s profesními motivy
- Cestovní ruch se vzdělávacími motivy
- Cestovní ruch specificky orientovaný
- **Kulturně-poznávací cestovní ruch** (také kulturní cestovní ruch) se odehrává na základě motivace poznat něco nového, rozšířit své vědomosti v oblasti historie a umění, poznat jiné kultury a jejich zvyky a odnést si jedinečné zážitky.

Jedním z poddruhů je cestovní ruch se společenskými motivy, jehož náplní je především účast na společensko-kulturních a sportovních akcích či na festivalech. Dále jsou zde zahrnuty návštěvy přátel a členů rodiny mimo trvalé bydliště.

Určité destinace mají významnou nabídku přírodních atraktivit, a proto se zde může rozvíjet cestovní ruch orientovaný na poznání přírody a s ním související pěší turistika či cykloturistika. Mezi další poddruhy patří cestovní ruch s náboženskou orientací (poutní turistika, návštěva posvátných míst a náboženských událostí). Kulturně-poznávacímu (kulturnímu) cestovnímu ruchu se podrobněji věnuje následující kapitola.

1.3. Kulturní cestovní ruch

Podle UNWTO je kulturní cestovní ruch definován jako:

„Pohyb osob především z kulturních důvodů: jako jsou studijní cesta, umělecké představení, kulturní zájezd, cestování na festival a další akce, návštěva památek a sídel, cesta za poznáváním přírody, folklórem, uměním či poutěmi.“⁹

Kulturní cestovní ruch může mít mnoho podob. Jedná se především o návštěvy kulturně-historických památek, zámeckých parků a zahrad, chráněných památkových rezervací a zón, archeologických lokalit. Součástí je také účast na společensko-kulturních akcích. Hodnota památkových objektů je z velké části dána umístěním v krajině. Její *genius loci* tvoří historické vkomponování objektů do panoramatu a vzájemná syntéza s přírodními prvky. Pro českou krajinu je typická velmi hustá síť

⁹ JANOUCHOVÁ, Veronika a HEŘMANOVÁ, Eva. Turismus kulturní (cultural tourism). In: *Arts Lexikon* [online]. 9. 8. 2015 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: http://artslexikon.cz/index.php/Turismus_kulturn%C3%AD

drobných sakrálních staveb. Přesto zde nabývají většího významu sídla než izolované objekty.¹⁰ V rámci kulturního cestovního ruchu se odehrává také časově omezené začlenění návštěvníka do lokální kultury, aktivní prožitek místního životního stylu, tradic a zvyků.

Kulturní dědictví

Kulturní dědictví je definováno jako hodnota vytvořená či nějakým způsobem přetvořená člověkem a to jak v hmotné tak nehmotné rovině. Každý národ má své specifické kulturní dědictví, o které by se měl náležitě starat, prezentovat, chránit ho a zachovávat pro budoucí generace.¹¹ Do kulturního dědictví se dle Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví zařazují:

- památníky (architektonická, sochařská a malířská díla, archeologické prvky a struktury, pravěká jeskynní obydlí a další kombinace prvků s výjimečnou hodnotou)
- skupiny budov (oddělené nebo spojené budovy s výjimečnou architektonickou hodnotou, anebo umístěné v hodnotné krajině)
- lokality (archeologická naleziště s významnou hodnotou)¹²

Kulturní destinace a atraktivita

Kulturní destinace je specifický pojem, který může označovat: muzeum, hrad, skanzen, výstavu i město či krajinu. Je to místo prožitku, soubor produktů a služeb.¹³

Kulturní atraktivita může být definována jako: „*typ atraktivity cestovního ruchu, založený na kulturním dědictví minulých a současných tradicích a současné kultuře obyvatel destinace cestovního ruchu.*“¹⁴

Obecně jsou atraktivity cestovního ruchu podkladem pro jeho rozvoj a dělí se na kulturní památky, kulturně-společenské akce a přírodní památky.¹⁵ Kulturně historické atraktivity lze dále rozdělit na architektonické památky, kulturní zařízení, významná

¹⁰ KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha: Grada, 2005, s. 18-21. ISBN 80-247-1104-418-21

¹¹ INDROVÁ, ref. 6, s. 20

¹² UNESCO. *Národní památkový ústav*. [online]. 6. 3. 2015 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pace/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/>

¹³ KESNER, ref. 10, s. 60

¹⁴ ZELENKA, ref. 8, s. 292

¹⁵ HESKOVÁ, ref. 7, s. 36-37

kulturní a historická místa, technické památky a lidové umění.¹⁶ Kulturní památky a muzea jsou nejvýznamnějším typem kulturní atraktivity na našem území.

Památky se člení dle uměleckých slohů, místa vzniku či charakteristických znaků na jednotlivé druhy. Základním dělením je rozlišení památek profánních a světských. Jak již bylo uvedeno výše, památky jsou buď movité, nebo nemovité.¹⁷ Lze je nalézt buď na jejich původním místě (in site), anebo přenesené či transformované (ve sbírkách a v rámci skanzenů).¹⁸ Hrady, zámky a tvrze jsou nositeli historického svědectví a ty, které jsou zpřístupněné a instalované, plní významnou vzdělávací a výchovnou funkci. Pro kostely a kláštery platí, že jsou ochraňovány v největší míře a celá staletí si zachovávají svou původní, náboženskou funkci. Nejvíce zastoupenou skupinou kulturních památek v Památkovém fondu jsou však stavby městské architektury.¹⁹

Kulturní turista

Mezi atributy kulturního turisty se řadí: vyšší roční příjmy, vyšší vzdělání, spíše odborné profese, vyšší útrata během cesty, častější přenocování v hotelech a motelech či delší cesty.²⁰ Kulturní turisty je možno členit na tři skupiny a to podle intenzity jejich záměru stát se účastníkem kulturního cestovního ruchu. Za prvé se jedná o návštěvníky, pro něž je návštěva kulturně-historických atraktivit prioritní. Tito lidé jsou většinou krátkodobými turisty nebo výletníky, které v místě pobytu primárně zajímá poznání kulturně-historických památek, doprovodné služby jsou tak vedlejší. Druhou skupinu tvoří lidé, jejichž hlavní motiv trávení volného času je jiný než poznávání památek. Může se jednat o rekreaci, sportování, či účast na profesním cestovním ruchu. Tito turisté během svého pobytu navštíví pouze vybrané kulturně-historické atraktivity, většinou ty nejznámější a nejdostupnější. Za třetí jsou účastníci cestovního ruchu, kteří památky, kulturní zařízení či akce navštíví neplánovaně. Některé nemovité památky upoutají svou nepřehlédnutelností a zároveň dostupností natolik, že jsou navštíveny například při průjezdu kolem nebo jsou náhodně objeveny během trávení volného času v jejich okolí.²¹

¹⁶ MALÁ, ref. 3, s. 47

¹⁷ MALÁ, ref. 3, s. 50

¹⁸ HESKOVÁ, ref. 7, s. 56

¹⁹ INDROVÁ, ref. 6, s. 58

²⁰ KESNER, ref. 10, s. 61

²¹ HEŘMANOVÁ, Eva. Turista kulturní. In: *Arts Lexikon* [online]. 3. 6. 2015 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: http://artslexikon.cz/index.php/Turista_kulturn%C3%AD

1.4. Památková péče v České republice

Památková péče se formou evidence, ochrany a záchrany památek snaží zachovávat hmotné i nehmotné kulturní dědictví národa a je součástí kulturní politiky státu, která je dána vládními strategickými dokumenty a ovlivněna strategiemi Evropské Unie. Týká se vlastníků, uživatelů a návštěvníků památek, poskytovatelů služeb v kultuře, pracovníků údržby, výzkumu, vzdělávání, státní správy a místní samosprávy.²²

Pojem „památko“ byl charakterizován významnou osobností památkové péče Zdeňkem Wirthem v roce 1926 a to jako: „významný předmět připomínající minulost bez ohledu na to, zda dalekou či blízkou, zda minulost člověka nebo přírody.“²³

Péče o památky byla institucionalizována vznikem Státního památkového úřadu pro Čechy, Moravu a Slezsko v roce 1918 a o rok později se přidala činnost Státního fotoměřičského ústavu. Prvním zákonem týkajícím se ochrany památek byl Zákon č.22/1958 Sb. o kulturních památkách.²⁴

Dnes je pilířem pro památkovou péči v České republice Zákon 20/1987 Sb. o státní památkové péči (dále jen Památkový zákon), který byl naposledy novelizován v roce 2013. Památkový zákon určuje, které objekty jsou v péči státu a řazeny mezi kulturní památky. Jedná se o nemovitě a movité věci a jejich soubory:

„ a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti [...]

b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem. [...]"²⁵

Kromě kulturních památek zvlášť definuje národní kulturní památky, jako: „Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa [...]"²⁶

Statut památkám přiděluje Ministerstvo kultury a ty jsou jednotlivě zapisovány na Ústřední seznam kulturních památek České republiky (dále jen Seznam památek).

²² PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 39. ISBN 978-80-7357-462-8

²³ INDROVÁ, ref. 6, s. 55

²⁴ HESKOVÁ, ref. 7, s. 36-37

²⁵ Památkový zákon. *Národní památkový ústav*. [online]. 16. 4. 2014 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

²⁶ Památkový zákon, ref. 25

Proces jejich vyhlášení je složitý a dlouhý. Kromě samostatných objektů se definují městské a vesnické památkové rezervace a zóny a ochranná pásma nemovitých památek. Pokud je péče o kulturní památku příliš finančně náročná, může vlastník obdržet finanční příspěvek od obce, od Ministerstva kultury či v rámci národních a evropských dotačních programů. Ministerstvo kultury může zrušit prohlášení dané věci nebo stavby kulturní památkou.²⁷ Kromě výše uvedeného zákona, je problematika památkové péče ošetřena v mnoha legislativních dokumentech národní i mezinárodní úrovně.

Souhrnně se všechno hmotné kulturní dědictví České republiky eviduje v Památkovém fondu, který je chráněn dle výše popsaného zákona, uchováván, prezentován a jeho hodnoty jsou zprostředkovávány veřejnosti. Tvoří jej věci a jejich soubory: kulturní památky, národní kulturní památky, památkové zóny a památkové rezervace.²⁸

Ministerstvo kultury průběžně vydává zásadní dokumenty týkající se vývoje památkové péče. Jedním z nich je například Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011-2016.²⁹ Státní památková péče je náplní činnosti Odboru památkové péče Ministerstva kultury, který je rozdělen do tří oddělení:

- Oddělení ochrany kulturních památek
- Oddělení regenerace kulturních památek a památkově chráněných území
- Právní oddělení

Nad rámec oddělení je stanoveno dvanáct odborných poradních orgánů - komisí.³⁰ Kontrolním orgánem je Památková inspekce, která vykonává dozor nad dodržováním Památkového zákona. V rámci finanční podpory majitelů kulturních památek, obecních úřadů a dalších institucí vyhláší pravidelně Ministerstvo kultury dotační programy.³¹

Jednou z nejvýznamnějších odborných institucí zabývajících se památkovou péčí je Národní památkový ústav (dále jen NPÚ), který je veden jako státní příspěvková organizace řízená Ministerstvem kultury. Kromě činností spojených se státní

²⁷ Památkový zákon, ref. 25

²⁸ Nakládání s památkovým fondem. *Ministerstvo kultury*. [online]. © 2007 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/nakladani-s-pamatkovym-fondem-18034/>

²⁹ Analýzy, koncepce, dokumenty. *Ministerstvo kultury*. [online]. © 2007 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/analyzy-koncepce-dokumenty/default.htm>

³⁰ Činnost odboru památkové péče. *Ministerstvo kultury*. [online]. © 2007 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=427>

³¹ Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení. *Ministerstvo kultury*. [online]. © 2007 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>

památkovou péčí je správcem 103 památkových objektů zpřístupněných veřejnosti. V rámci organizační struktury jsou ustanoveny Územní památkové správy a Územní odborná pracoviště pro konkrétní oblasti státu. Náplň činnosti NPÚ je velice rozsáhlá, ale jednou ze základních je správa Ústředního seznamu kulturních památek a Seznamu nejohroženějších a nevyužívaných nemovitých památek. Oba seznamy, jednotné evidence, jsou veřejně přístupné. NPÚ čerpá dotace ze strukturálních fondů Evropské unie, z Integrovaných operačních programů.³²

Kromě Ministerstva kultury je v oblasti památkové péče aktivní i Ministerstvo pro místní rozvoj, které podporuje regiony a cestovní ruch. Jedním z konkrétních programů je Podpora obnovy a rozvoje venkova, který je členěn na 5 dotačních titulů. Jedním z nich, který se týká památkové péče, je Dotační titul č. 4: Podpora obnovy drobných sakrálních staveb v obci.³³ Mimo státních působí na území státu mnoho dalších organizací a institucí zabývajících se památkovou péčí. Například Asociace ASORKD (sjednocující občanská sdružení, jejichž cílem je ochrana a rozvoj kulturního dědictví), Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska (uchování, ochrana a udržitelnost kulturního dědictví přítomného v členských obcích), Památková komora (podpora a koordinace občanských iniciativ v péči o kulturní dědictví, záchrana kulturně-historických památek), Klub Za Starou Prahu či Nadace občanského fóra (granty Památky a zdraví a Opomíjené památky).

Obecně se v rámci problematiky památkové péče definují základní pojmy, kterým je nutno porozumět ve výkonu památkové péče. Výběr je uveden v Příloze 2.

³² Národní památkový ústav. *Ministerstvo kultury*. [online]. © 2007 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=98>

³³ 117D815 – Podpora obnovy a rozvoje venkova. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj: Zásady podprogramu I*. [online]. © 2012 [cit. 2015-11-20]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/436caf13-c94c-4d16-8578-fbc99dbb7a4c/Zasady-podprogramu_1.pdf

2. Cestovní ruch v České republice

Tato kapitola se především zabývá statistickými údaji o cestovním ruchu na našem území a vzhledem k rozsahu práce je kladen důraz na hlavní specifika a údaje o cestovním ruchu ve Středočeském kraji a okrese Benešov.

Tabulka 1: Vývoj vlivu CR na makroekonomické údaje mezi lety 2010 a 2014^{34,35}

Veličina	2010	2011	2012	2013	2014
Podíl CR na HDP	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,9 %	2,8 %
Podíl CR na zaměstnanosti	4,62%	4,56 %	4,57 %	4,59 %	4,46 %
Výdaje PCR v mld.	113,5	114,7	125,7	140,2	144,1
Výdaje DCR v mld.	100,5	94,0	92,6	94,0	93,7

Zdroj: vlastní zpracování dat dle citovaného zdroje

V roce 2015 přicestovalo do České republiky 27,8 milionu zahraničních návštěvníků (meziroční růst o 8,8 %), ubytovalo se celkem 10,9 milionu zahraničních hostů.³⁶

Tabulka 2: Rozložení zahraničních návštěvníků vybraných krajů za rok 2015³⁷

Kraj	procento
Praha	72,3 %
Karlovarský	7,5 %
Jihomoravský	7,3 %
Středočeský	2,7 %

Zdroj: vlastní zpracování dat dle citovaného zdroje

³⁴ ČSÚ. *Tabulky satelitního účtu cestovního ruchu*. [online]. 1. 3. 2016 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/tabulky_satelitniho_uctu_cestovniho_ruchu

³⁵ ČSÚ. *Tabulky satelitního účtu cestovního ruchu*. [online]. 1. 3. 2016 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/modul_zamestnanosti_cestovniho_ruchu

³⁶ Loni přijel do České republiky rekordní počet zahraničních turistů. *Zet*. [online]. 6.3.2016 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.zet.cz/tema/loni-prijel-do-ceske-republiky-rekordni-pocet-zahranicnich-turistu-8004>

³⁷ TUČEK, Jan. 2015 3Q Prezentace – Prezentace-Prijezdovy-cestovni-ruch-za-3-ctvrtleti-2015.In: *Ministerstvo pro místní rozvoj*. [online]. 25. 11. 2015 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/8a19cfc5-7551-4cb8-b9df-937f8bc2bef3/Prijezdovy-cestovni-ruch-CR-prezentace-4Q-2014.pdf>

Tabulka 3: Rozložení kapacity dle typu HUZ³⁸

Typ střediska HUZ	procento
Městský a kulturně-poznávací CR	45 %
Horská střediska	29 %
Letní rekreace u vody	15 %
Lázeňský CR	8 %

Zdroj: vlastní zpracování dat dle citovaného zdroje

Tabulka 4: Nejnavštěvovanější turistické cíle v roce 2014³⁹

pořadí	Cíl	Počet návštěvníků v tis.
1.	Pražský hrad	1 800
2.	ZOO Praha	1 400
3.	AquaPalace Praha	845
4.	Dolní oblast Vítkovic, Landek Park	809
5.	Staroměstská radnice v Praze	740

Zdroj: vlastní zpracování dat dle citovaného zdroje

2.1. Cestovní ruch Středočeského kraje

V roce 2015 se v HUZ Středočeského kraje ubytovalo téměř 917 tisíc návštěvníků (meziroční růst 14,6 %), což je nejvíce od roku 2012. Meziroční pokles v počtu přenocování byl zaznamenán pouze v lednu, ve všech následujících měsících roku došlo k meziročním růstům - v červenci (o 20,0 % více) a srpnu (o 20,5 % více). Rezidenti tvoří 77% návštěvníků HUZ. Nejvíce zahraničních hostů přijelo z Německa.⁴⁰

³⁸ Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014-2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj*. [online]. 23. 7. 2013 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/01144b63-0600-43c1-9bf5-cdd487c313fb/MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf>

³⁹ Nejnavštěvovanější turistické cíle roku 2014. *Czech Tourism*. [online]. 26. 6. 2015 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-media/tiskove-zpravy/nejnavsteovanejsi-turisticke-cile-roku-2014/>

⁴⁰ Cestovní ruch ve Středočeském kraji v roce 2015. In: *ČSÚ*. [online]. 9. 2. 2016 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/cestovni-ruch-ve-stredoceskem-kraji-v-roce-2015>

Tabulka 5: Vývoj návštěvnosti HUZ v kraji mezi lety 2012 a 2015⁴¹

veličina	2012	2013	2014	2015
Počet hostů celkem v tis.	853,2	820,1	799,5	916,6
Počet přenocování v tis.	2 115	2 066	1 966	2 244

Zdroj: vlastní zpracování dat dle citovaného zdroje.

Tabulka 6: Návštěvnost a kapacita HUZ v kraji v roce 2014^{42,43}

veličina	Údaj
Počet hostů celkem v HUZ v tis.	799,5
Počet nerezidentů v HUZ v tis.	183,8
Počet přenocování v tis.	1 996,2
Počet HUZ	668
Počet lůžek v tis.	34,9

Zdroj: vlastní zpracování dat dle citovaného zdroje.

Charakteristika domácího cestovního ruchu ve Středočeském kraji (dle roku 2014)

Nejčastěji jsou uskutečňovány jednodenní výlety skupin přátel, rodin a párů, s využitím vlastní automobilové přepravy. Dvě třetiny návštěvníků kraje zde nepřespává, a pokud ano, tak nejčastěji u známých, v rámci druhého bydliště, případně v penzionech. Nejčastějšími důvody cesty jsou poznání, rekreace, pěší turistika a cyklistika. Mezi silné stránky rozvoje cestovního ruchu se řadí atraktivita kraje, částečné využívání restauračních zařízení, opakovanost návštěv a celkově vysoká spokojenost. Mezi slabé stránky patří převaha jednodenních návštěv, málo jiných, než internetových informačních zdrojů, cenová úroveň služeb a dostupnost. Do budoucna se hodnotí jako příležitosti: zvyšování denní útraty, zájem o poznávání, tlak na rozšíření nabídky či zlepšování vnímání vybavenosti regionu. Hrozbou je špatná propagace, jednostranné zaměření návštěvnických aktivit a nedostatečná inovace. Je nutno zavést služby, které nalákají návštěvníky z větší dálky a prodlouží pobyt v regionu, s čímž souvisí zvýšení ubytovacích kapacit, rozšíření nabídky stravovacích zařízení.⁴⁴

⁴¹ ČSÚ. *Cestovní ruch.kraj* [online tabulka]. 14. 11. 2015 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/cestovni_ruch-xs

⁴² ČSÚ. *Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v krajích* [online tabulka]. 9. 11. 2015 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cru_cr

⁴³ Pozn. Informace o kapacitě HUB v roce 2015 v době odevzdávání práce neznámé

⁴⁴ VANĚČKOVÁ, Eva. Výzkum zaměřený na domácí cestovní ruch. Střední Čechy. In: *Czech Tourismus*. [online]. 30. 10. 2014 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: http://monitoring.czechtourism.cz/CzechTourism/res/leto2014/Stredni_Cechy_Leto-2014_CZ.pdf

2.1.1 Atraktivita regionu

Pro potřeby cestovního ruchu byly definovány na území České republiky turistické regiony, které lépe než rozdělení kraje, vyjadřují odlišnosti jednotlivých lokalit. Regionů je celkem 17 a dále se člení na 40 turistických oblastí. V každém regionu je lokalizováno kulturně-historické dědictví a uměle vytvořené atraktivity, je zde doložen specifický historický a kulturní vývoj, včetně životního stylu a zvyků a byla definována potřebná infrastruktura cestovního ruchu.⁴⁵ Přibližně na území Středočeského kraje je vymezen Region Střední Čechy. Ten se vyznačuje vysokou koncentrací kulturně-historických památek a kulturních zařízení.

Na Ústředním seznamu kulturních památek ČR je ve Středočeském kraji zapsáno přes 4300 nemovitých kulturních památek, což je druhý největší počet z krajů v České republice (po Jihočeském kraji). Příklady atraktivit jsou uvedeny v Příloze 4.

Tabulka 7: Vývoj návštěvnosti nejvýznamnějších atraktivit kraje v tis.

Hrady a zámky	2010	2011	2012	2013	2014
Hrad Karlštejn	217	224	231	228	224
Zámek a arboretum Průhonice	230	240	340	190	242
Zámek Konopiště	122	121	111	132	162
Zámek Loučeň	104	118	102	103	168
Církevní památky					
Kostnice v Sedlci u KH	*	288	*	310	340
Katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci u KH	*	69	*	69	86
Chrám sv. Barbory v KH	*	*	287	*	290
Muzea					
Hornické muzeum Příbram	120	125	121	120	127
Škoda auto muzeum v MB	103	88	63	112	112
České muzeum stříbra v KH	106	115	115	100	108

Pozn.: * údaj není k dispozici

Zdroj: vlastní zpracování dat dle údajů o návštěvnosti. Dostupné: <http://www.nipos-mk.cz>

Hrad Karlštejn a výše uvedená muzea se řadí mezi TOP 10 nejnavštěvovanějších památek své kategorie v České republice. Nejnavštěvovanější církevní památky jsou

⁴⁵ NEJDL, Karel. *Management destinace cestovního ruchu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, s. 43. ISBN 978-80-7357-673-8

koncentrovány v městě Kutná Hora, jejíž kulturní dědictví je zapsáno na seznam UNESCO (Historické jádro Kutné Hory s chrámem sv. Barbory a katedrálou Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci). Většina přístupných církevních objektů kraje nevede, vzhledem k bezplatnému vstupu, statistiky návštěvnosti.

Chráněné krajinné oblasti (CHKO)

Křivoklátsko, Kokořínsko, Český kras, Český ráj či Blaník

2.1.2 Památková péče na úrovni kraje

V organizační struktuře krajského úřadu je umístěno několik odborů a jedním z nich je Odbor kultury a památkové péče, který v rámci přenesených kompetencí a vlastní činností přispívá k péči a rozvoji kultury v kraji. Oddělení kultury má vytvořenou jednotnou Koncepti muzeí a galerií zřizovaných Středočeským krajem, kterých má ve správě devatenáct. V rámci Koncepce řídí Středočeský kraj několik velkých projektů. Mezi další činnosti patří monitoring, podpora a oceňování činností spolků a příspěvkových organizací. Souhrn informací o kultuře je veden v rozsáhlé databázi pod označením Kulturní mapa kraje.⁴⁶

Stejně důležitá je činnost Oddělení památkové péče, které v přenesené působnosti řídí výkon, plní úkoly a vykonává dozor v oblasti státní památkové péče. Dále spolupracuje s Ministerstvem kultury v oblasti legislativní, finanční a ohledně prohlašování věcí kulturní památkou. V neposlední řadě spravuje seznam všech kulturních památek v kraji. I oddělení památkové péče zpracovává víceleté koncepce.

Pro majitele památek, obce a nejrůznější spolky a sdružení jsou každý rok vyhlašovány dotační programy, které jsou finančně podporovány ze Středočeského fondu kultury a obnovy památek. Ten je zaměřen na tyto oblasti: obecní knihovny, divadla, obnova kulturních památek, drobné památky, kultura, historické akce a slavnosti. V roce 2014 bylo prostřednictvím Fondu podpořeno 85 projektů celkem za 10 milionů Kč.⁴⁷

⁴⁶ Koncepce v oblasti kultury. *Středočeský kraj: Kultura*. [online]. © 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/koncepce-v-oblasti-kultury>

⁴⁷ Financování obnovy kulturních památek. *Středočeský kraj: Kultura*. [online]. © 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/financovani-obnovy-kulturnich-pamatek>

Tabulka 8: Vybrané podpory MK ve Středočeském kraji v roce 2014^{48,49}

Název Podpory	Částka	Počet podpořených hradů a zámků
Podpora obnovy kulturních památek	16,5 mil. Kč	15
Havarijní program	6,7 mil. Kč	6

Zdroj: vlastní zpracování dat dle citovaných zdrojů

Finanční podpora na úrovni menších samosprávních celků

Jednotlivé obce mohou vyhlášovat vlastní dotační programy a poskytovat finanční dary a to v rámci zákona č. 250/2000 Sb. o obcích. Dotace jsou poskytovány podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Každá obec si určí Pravidla pro poskytování dotací z rozpočtu a stanoví oblasti podpory.

Ostatní subjekty podporující památkovou péči v kraji

V rámci kraje působí 21 akčních skupin, tedy společenství občanů, organizací, podnikatelů a zástupců veřejné správy, jejichž náplní činnosti je podpora rozvoje venkova a získávání finanční podpory z nejrůznějších programů a to metodou LEADER (LEADER + s podporou Evropské Unie). Tyto akční skupiny existují na území celého státu a je jich celkem 150.

Středočeský kraj je mimo jiné zřizovatelem Ústavu archeologické památkové péče Středních Čech, jehož hlavním projektem je vytváření sítě archeologických pracovišť a tím organizované ochrany archeologického kulturního dědictví. Kromě projektů má na starost vzdělávání obyvatel a odborníků, včetně vydávání publikací a tvorby výstavních expozic.⁵⁰

⁴⁸ Financování obnovy kulturních památek. *Středočeský kraj: Kultura*. [online]. © 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/financovani-obnovy-kulturnich-pamatek>

⁴⁹ Program podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím ORP 2014. *Ministerstvo kultury*. [online]. 31. 3. 2015 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/ORP-2014_tabulkyII.pdf

⁵⁰ Historie ústavu archeologické památkové péče Středních Čech. *ÚAPPSC – Ústav archeologické památkové péče Středních Čech*. [online]. © 2005 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.uappsc.cz/historie.html>

2.2. Cestovní ruch na Benešovsku

2.2.1 Charakteristika oblasti

Benešovsko, neboli do roku 2003 oficiálně okres Benešov, má rozlohu přibližně 1475 km² a jedná se o druhý největší bývalý okres Středočeského kraje. Počtem obyvatel 96,7 tisíc (105 obcí a 9 měst) se řadí k podprůměrným okresům. Dnes je jeho správa rozdělena mezi tři obce s rozšířenou působností – města Benešov, Vlašim a Votice. Terén oblasti je členitý (nadmořská výška 200-700 m. n. m), lesnatý a nachází se zde mnoho menších rybníků a dvě velké přehrady - Slapská přehrada a Švihov. Oblastí protékají řeky Sázava, Vltava a Želivka. Nejvyšším bodem je vrch Mezivrata (713 m n. m.). Území se dříve pokládalo za převážně zemědělskou oblast (61,4 % zemědělská půda), ale dnes nabývá důležitosti i průmysl a stavebnictví. Podíl nezaměstnanosti činí 3,76 %.⁵¹

Významné, jak pro rezidenty, tak pro návštěvníky, je přímé spojení s hlavním městem Prahou a několik regionálních tratí propojující největší města. Historicky a turisticky je zajímavá trať Posázavského Pacifiku (vedoucí z Prahy do středu regionu podél řeky Sázavy). V rámci okresu je hustá síť místních autobusových linek a prochází jím dálnice D1.

Ubytování je nabízeno především v penzionech, ubytovnách, kempech (např. u Slapské přehrady), v soukromí, ale i v městských hotelech. Pro okres je specifická forma ubytování na venkovských statcích (zvyšující se obliba agroturismu): Statek Benice, Farma Heroutice, Farma Prak, Farma Blaník, Farma Čapí hnízdo, Český dvůr či Opřetický dvůr. Specifickým typem je možnost přenocování v prostorách zámků.

⁵¹ Charakteristika okresu Benešov. Český statistický úřad: ČSÚ pro Středočeský kraj. [online]. 1.2.2016 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_okresu_benesov

Obrázek 1: Oblast benešovského okresu

Zdroj: vlastní úprava mapy, dostupné z: <http://mapy.cz/>

2.2.2 Turistické cíle a formy cestovního ruchu

Turistický region Posázaví

V rámci bývalého okresu a částečně i za jeho hranice je ustanoven Turistický region Posázaví (součást Turistické oblasti Střední Čechy - jih), který obsahuje mikroregiony: Blaník - svazek obcí, CHOPOS, Malé Posázaví, Český Smaragd, Džbány a Podblanicko. Příklady obcí a jejich atraktivit jsou uvedeny v Příloze 5.

Příklady kulturně – historických, přírodních památek a kulturních zařízení

- kulturně-historické památky:
 - hrady, zámky a zříceniny: Český Šternberk, Konopiště, Jemniště, Kožlí
 - významné venkovské, původně románské kostely: kostel v Neustupově, v Libouni, v Kondraci, v Poříčí nad Sázavou či kostel na Chvojně
 - Sázavský klášter
- technické památky: Zlatodůl Roudný

- muzea: Experimentální prostor v benešovském podzemí, Muzeum motocyklů Netvořice, Muzeum umění Benešov, Muzeum Podblanicka, Tovární muzeum JAWA Konopiště, Vojenské technické muzeum Lešany
- příroda: Přírodní park Džbány-Žebrák, Přírodní rezervace Podhrázký rybník, Národní přírodní rezervace ve Studeném, CHKO Blaník, zámecké parky
- ostatní: Dům přírody Blaníku, památník bitvy u Jankova, Kalvárie - křížová cesta, Letiště Nesvačily

Významné formy cestovního ruchu

- Rekreační – chatové osady (na břehu řeky Sázavy i v rozlehlých lesích)
- Sportovní cestovní ruch - areál Barochov - outdoorové středisko, Bisport - Vodácké a turistické centrum, golfová hřiště
- Cykloturistika – významná síť cyklostezek na Neveklovsku a Podblanicku, Greenway Praha – Vídeň
- Pěší turistika – chráněné krajinné oblasti (CHKO Blaník), Neveklovsko
 - Naučné stezky a značené turistické trasy
- Kulturně-poznávací cestovní ruch – hrady, zámky, tvrze, hradiště, kostely, muzea
- Společensko-kulturní a sportovní akce – jarmarky, masopusty, hudební festivaly, závody, turistické pochody

Významné osobnosti regionu: Jan Očko z Vlašimi, Jan Dismas Zelenka, Josef Suk, Bedřich Smetana, Svatopluk Čech, František Ferdinand e'Este a další.

2.2.3 Organizace a instituce pro podporu cestovního ruchu

Místní akční skupina Posázaví (dále jen MAS)

MAS Posázaví je nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy, které spolupracuje na rozvoji venkova. Působí na území 70 obcí. MAS spravuje mimo jiné program Kulturní dědictví Posázaví a Rakovnicka. Jednou z regionálních strategií akční skupiny je „Celkové zvýšení přitažlivosti regionu jako místa pro život a rekreaci“, která obsahuje několik opatření včetně Rozvoje cestovního ruchu nebo Podpory sportu, kultury a spolkové činnosti.

MAS dále sleduje nejrůznější statistické údaje, vydává Zpravodaj a informuje o všech projektech na svých webových stránkách.⁵²

Muzeum Podblanicka

Muzeum bylo založeno v roce 1896 a sídlí v prostorách zámku Vlašim, kde je umístěna jedna z jeho stálých expozic. Pobočka je zřízena v Benešově v budově Muzea umění s expozicí týkající se města Benešova a okolí. Výjimečná expozice (Kraj tónů) je vytvořena na zámku Růžkovy Lhotice. Muzeum pořádá mnoho kulturních a vzdělávacích akcí, vytváří výukové programy, provádí archeologické výzkumy a ediční činnost. Sbírkový fond muzea obsahuje více než 27 000 předmětů, které jsou hmotnými doklady vývoje společnosti a přírody v regionu Podblanicka.⁵³

Český svaz ochránců přírody

Předmětem činnosti je především ochrana přírodního a kulturního dědictví na Podblanicku, ale i regionální rozvoj a podpora kultury. Spravuje stálou expozici podblanických umělců ve Vlašimské bráně.⁵⁴

Kraj blanických rytířů

Český svaz ochránců přírody společně s městem Vlašim a několika přilehlými obcemi zahájil v roce 2006 projekt k propagaci regionu s názvem Kraj blanických rytířů, který využívá fenoménu známé české pověsti. Vznikl nový turistický region, který nabízí řadu možností pro trávení volného času a cílí na pěší turisty a cykloturisty. Atraktivní je například téměř 100 kilometrů dlouhá cyklotrasa Romantické zámecké parky. Podobně zaměřená je tzv. Románská stezka, která spojuje románské kostely v jednotlivých obcích.⁵⁵

Kraj blanických rytířů je region, kterému dalo název dvojvrší Velkého a Malého Blaníku. Dodnes si oblast zachovala typický ráz venkovské středočeské krajiny –

⁵² Místní akční skupina Posázaví versus Posázaví o.p.s. *Posázaví o.p.s.* [online]. © 2004-2016 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: http://leader.posazavi.com/cz/article.asp?article_id=5468

⁵³ Muzeum Podblanicka [online]. © 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://muzeumpodblanicka.cz/>

⁵⁴ O nás. *Český svaz ochránců přírody Vlašim: Chráníme přírodní a kulturní dědictví podblanicka.* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.csopvlasim.cz/cs/454-o-nas>

⁵⁵ APLETAL, Petr. Kraj Blanických rytířů – nová turistická oblast. In: ECONNECT. [online]. 21. 6. 2006 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://econnect.ecn.cz/index.stm?apc=ztvi624a1907473&sh_itm=f8e1e651697b3e4568ee2c9511a82ddd&add_disc=1

vyvážená kombinace lesů, luk, polí, osad i městeček. Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu je doplněn množstvím drobných sakrálních objektů.⁵⁶

V rámci nového regionu byl specifikován i Geopark Kraj blanických rytířů a certifikovaný systém regionálních produktů a služeb. Regionální značení je určeno zejména turistům, kterým umožňuje poznávat dané území netradičním způsobem, a místním obyvatelům, kteří tak podpoří místní produkci.⁵⁷

⁵⁶ APLETAL, ref. 55

⁵⁷ Kraj blanických rytířů. *Posázaví o.p.s.* [online]. © 2004 – 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://firma.posazavi.com/cz/article.asp?article_id=3876

3. Zámky na Benešovsku

Zámek (odvozeno od pojmu „uzamykatelný“) se rozumí novověké neopevněné šlechtické sídlo s rezidenční, správní, loveckou či jinou funkcí.⁵⁸ Hrad je označení pro opevněné středověké sídlo s převážně obrannou a rezidenční funkcí. V některých zemích se hrad a zámek slučuje pod označením, vycházejícího z latinského slova castellum, neboli opevněný vojenský tábor.⁵⁹

Hrady se považují za předchůdce zámků, vznikaly z obranných důvodů. V průběhu 15. století se začal postupně vytrácet pevnostní charakter a začala vznikat reprezentační sídla, zámky a to buď přestavbou hradu anebo jako novostavby. Hradeb již nebylo potřeba. O ochranu země se nyní centrálně staral král a jeho vojsko. Začala se rozvíjet města a pozice panství ztrácela na významu. Zformovala se nová vrstva obyvatelstva – šlechta. Největšího rozkvětu dosáhly zámky na našem území v průběhu 17. a 18. století.⁶⁰

Život na zámku

V rámci organizace dvora stál nejvýše správce panství, šlechtic, kterému odpovídal hejtman a jeho úředníci, kteří obývali přilehlé zámecké budovy. Při větších dvorech měl každý člen rodiny svou část v čele s hofmistrem. Důležitou osobností byl dále sekretář, který zpracovával korespondenci a účty. Významnou postavou byl kaplan, který se staral o náboženský život na zámku a také byl často důvěrníkem pána. Dle rozlohy panství a samotného zámku zde bylo zaměstnáno mnoho dalších osob – kuchař, pekař, cukrář, zahradník, stájník, lokajové a nejrůznější pomocníci.⁶¹

Život na zámku, kromě vykonávání správy panství a rodinného života, byl úzce spjat s pořádáním nejrůznějších slavností pro rodinu a hosty. V prvním patře ve střední části barokních zámků se nacházel ústřední reprezentační prostor (piano nobile), přístupný často ze zahrady mohutných schodištěm a s balkonem. Kromě hodování byl podstatným prvkem zábavy tanec a hudba. Od 17. století se začalo prosazovat divadlo a

⁵⁸ Výkladový slovník – Zámek Veltrusy. *Zámek Veltrusy*. [online]. 1. 2. 2016 [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <http://www.zamek-veltrusy.cz/vykladovy-slovník/?pismo=Z>

⁵⁹ VLČEK, Pavel. *Encyklopedie českých zámků*. 4. vyd. Praha: Libri, 2000, s. 9. ISBN 80-7277-004-7

⁶⁰ VLČEK, ref. 59, s. 9-12

⁶¹ VLČEK, ref. 59, s. 13-14

členové šlechtické rodiny se často v hrách angažovali. V prostorách zámku se hromadila sběratelská díla – obrazy, sochy a později různé starožitnosti a nábytek.⁶²

Mimo prostory zámku patřil k nejoblíbenější zábavě lov, který vrcholil v 17. a 18. století. Stavěly se lovecké zámečky obklopené oborami. Trofeje se umísťovaly do reprezentačních prostor zámku (dnes velká sbírka na zámku Konopiště).⁶³

Zámecká architektura

V průběhu 17. a 18. století vznikala především vesnická sídla, městské zámky či lovecké zámečky. Největší byl rezidenční zámek, který musel mít reprezentační hodnotu a zároveň poskytovat dostatečné pohodlí pro dlouhodobé obývání. Odděleny byly mužské a ženské komnaty, dále zde byla přijímací síň, předsíň, pracovna, ložnice, oblékárny atd. Každý člen rodiny měl soubor pokojů (appartement). Významné byly pokoje pro návštěvy a reprezentační prostory (rytířský sál, jídelna). Jednotlivé prostory spojovaly široké chodby (galerie), kde bývala vystavena umělecká díla a trofeje. V postranních a podzemních prostorách byly četné sklepy, spižírny, prádelna, dřevníky apod. V přízemí byly také prostory určené pro zajišťování správy panství – úřednické kanceláře a byt správce. Přítomno také bylo vězení a byt kastelána. Pro duchovní život byla na zámku k dispozici kaple.⁶⁴

3.1. Přehled méně známých zámků

V následujícím textu je uveden přehled vybraných méně známých zámků Benešovska a je seřazen dle typu využití. Tabulka obsahující informace o všech zámcích okresu je uvedena v Příloze 6, mapa s vyznačenými zámky je Přílohou 3.

1. instalované a zpřístupněné veřejnosti:

- Vysoká Lhota - expozice ve sklepení, muzeum, v areálu - půjčovna, chov koní

2. upravené pro potřeby ubytování

- Čechtice - seminární hotel, pronájmy prostor, restaurace
- Tvoršovice - Golf & Spa resort

3. sloužící pro sociální účely

⁶² VLČEK, ref. 59, s. 14-17

⁶³ VLČEK, ref. 59, s. 17-18

⁶⁴ VLČEK, ref. 59, s. 18-22

- Načeradec - dětský domov se základní školou
- Ostředek - zdravotně-sociální zařízení
- Pyšely – domov pro seniory

4. v soukromých rukou, nepřístupné

- Střeziměř – byty
- Vraždovy Lhotice – byty a kanceláře

5. se smíšeným a jiným využitím

- Komorní Hrádek - výcvikové a školicí středisko armády, koncerty v kapli
- Lešany - expozice, výstavní prostory, ubytování, pronájmy, restaurace
- Louňovice - infocentrum, muzeum, hudební sál

6. v rekonstrukci

- Líšno – příprava - soukromé využití, pronájmy pro film, veřejné akce v parku
- Ratměřice - probíhá rekonstrukce - luxusní seminární a wellness hotel, výstavní prostory

7. chátrající a bez využití

- Milhostice - zabezpečeno, nejnnutnější opravy proběhly
- Pravonín - ohrožená památka, velmi špatný stav, na prodej
- Smilkov - částečná rekonstrukce, celkově nepříznivý stav, na prodej, potencionální využití: prostory pro školství, domov pro seniory, ubytovací zařízení
- Zvěstov - ohrožená památka, velmi špatný stav

3.2. Příklady zajímavého využití zámků

3.2.1 Jablonná

Zámek Jablonná se nachází v obci Jablonná nad Vltavou, která je součástí 7 km vzdáleného města Neveklov. Jablonnou obývá kolem 160 obyvatel. Ves se nachází na silnici, vedoucí přímo k rekreační oblasti Slapské přehrady. Je zde pouze několik desítek rodinných domů, autobusová zastávka, areál zámku a obci protínají tři turistické trasy. Neveklov je město s přibližně 2000 obyvateli.

Cestovní ruch v oblasti

Město Neveklov je snadno dostupné z Benešova a průjezdním místem pro návštěvníky Slapské přehrady (oblíbený kemp Nová Živohošť je vzdálen přibližně 10 km). Neveklovsko je cílovou destinací pro zájemce o agroturistiku (farma Heroutice, Hřebčín Favory, farma Všetice) a cykloturistiku. Zdejší cyklotrasy propojují významné kulturní památky a přírodní lokality (zámky: Jablonná, Vrchotovy Janovice, Konopiště, Vlašim, hrad Kožlí či Neštětická hora s rozhlednou).⁶⁵

Historie zámku

Zámek je zapsán jako kulturní památka od roku 1958. Nyní je ve vlastnictví firmy Royal Interier. Na místě dnešního objektu původně stávala vodní tvrz, která se zmiňuje v roce 1318. Zámek byl postaven jako barokní sídlo drobné šlechty v polovině 18. století, v době, kdy byl majitelem panství Josef Jan Kinský. V roce 1873 prošel zámek velkou rekonstrukcí a získal novoklasicistní podobu. Z této doby se zachovala omítka, litinové sloupy, balkon s pozlaceným zábradlím, okna, dveře, parkety a sochy v parku. Posledním majitelem byl bankovní ředitel Dr. Rudolf Vodička. Od roku 1960 zámek sloužil jako Domov pro seniory. V roce 1989 byl navrácen potomkům posledního majitele. Dnešní zrekonstruovaná podoba je zásluhou společnosti Royal Interier, která zámecký areál zakoupila roku 2005 a o čtyři roky později dokončila celkovou obnovu.⁶⁶

Zámek dnes

V zámku se nachází sídlo společnosti, která zde má vytvořenou expozici klasických luxusních interiérů pro náročnou klientelu (showroom). V objektu se nachází nábytek a doplňky mnoha světových značek, inspirované renesančním, barokním, rokokovým a klasicistním stylem. S průvodcem je pro běžné návštěvníky zpřístupněno 21 místností. Zámecký park je také otevřen pro veřejnost a je oblíbený pro konání svatebních obřadů. Dále se nabízí možnost pronájmů prostor pro nejrůznější účely. V areálu se konají kulturní akce - hudební večery či trhy. Kromě běžných návštěvníků – turistů, je zámek převážně orientován na zákazníky firmy. Zpřístupnění areálu veřejnosti je pouze doplňkovou činností firmy.⁶⁷

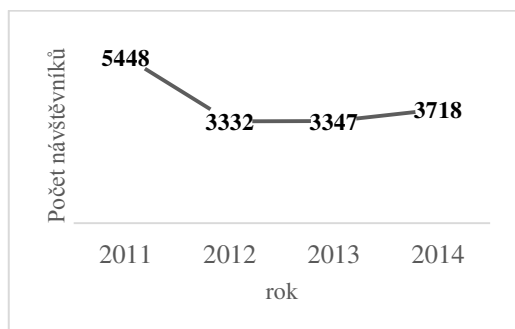
⁶⁵ Neveklov – oficiální stránky města. [online]. Neveklov: Město Neveklov, © 2006 – 2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.neveklov.cz/>

⁶⁶ Zámek Jablonná. [online]. Neveklov: Zámek Jablonná nad Vltavou, © 2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.zamekjablonna.cz>

⁶⁷ Zámek Jablonná, ref. 66

Zámek je uváděn jako příklad, protože se jedná o velmi zdařilou rekonstrukci kulturní památky, která citlivě reagovala na přítomnost mnoha barokních a klasicistních prvků v interiéru i na fasádách. Také se jedná o ukázkou originálního využití objektu, kdy dochází k prolínání komerční sféry a cestovního ruchu. V interiérech se setkávají zákazníci firmy s běžnými turisty.

Graf 1: Návštěvnost zámku Jablonná

Zdroj: Vlastní zpracování dat se statistik Nipos-mk: Dostupné z: <http://www.nipos-mk.cz/>

3.2.2 Třebešice

Zámecký areál se nachází v obci Třebešice, kterou obývá přes 80 obyvatel a je vzdálena 11 kilometrů od města Benešov.⁶⁸ Nachází se zde kostel, bývalý pivovar a zastávka autobusu. Nejbližším větším sídlem je městys Divišov (5 km).

Cestovní ruch v oblasti

V blízkosti Třebešic se nachází rozhledna Špulka, Naučná stezka rytíře Kryštofa Jana Šice z Divišova, která vede až k hradu Český Šternberk (vzdálen cca 10 km), Dvůr Pecínov či město Vlašim. Přes obec nevede žádná turistická ani cyklistická trasa. Více atraktivní je východní oblast Divišovska, směrem k hradu Český Šternberk a k řece Sázavě, na jejímž břehu je několik chatových osad.

Historie zámku

Památkou je zámek od roku 1958 a nyní je v soukromém vlastnictví. Nachází se na kraji obce Třebešice, kde jsou od 13. století zmiňovány dvě tvrze ve vlastnictví Třebešických pánů. V 16. století si zde potomci původních majitelů nechali vystavět

⁶⁸ *Třebešice*. [online]. Třebešice: Obec Třebešice, © 2008 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.obectrebesice.cz/>

nové sídlo. Renesanční zámek se však zmiňuje až od roku 1651, což připomínají zachovaná sgrafita na jižní části budovy. V druhé polovině 17. století byl objekt prodloužen a získal patro. Od poloviny 18. století jej vlastnil Emauzský klášter, který prostory pronajímal.⁶⁹ Poslední majitel koupil zámek v roce 1924 a užíval do roku 1951. Poté byl upraven pro potřeby jednotného zemědělského družstva a k obývání. Od roku 1990 byl zámek veden jako ohrožená památka a mnoho historických konstrukcí již bylo nenávratně ztraceno. V roce 2008 se nový soukromý majitel ihned po koupi rozhodl pro rekonstrukci celého areálu. Nejprve byly opraveny krovy a střechy všech objektů a poté se přistoupilo k obnovám hospodářských budov. V roce 2011 byl zámek zařazen do Programu záchrany architektonického dědictví.⁷⁰

Zámek dnes

Zámecký areál tvoří budova zámku, klasicistní konírna, barokní špýchar a bývalý pivovar a lihovar. Za hospodářskými budovami se nachází park a sad. Budova zámku je jednoduchá patrová stavba ve tvaru L, dochovaly se zde barokní a klasicistní stropy. Celý areál je dokladem historického vývoje venkovských panských sídel od renesance do 20. století, což jej činní ve své kategorii výjimečným.⁷¹ V současnosti je již zcela opravena klasicistní konírna. Zámecký park, sýpka a hospodářské budovy jsou obnoveny přibližně ze 75 %. Rezidenční budova zatím není zrekonstruována ani z poloviny, ale je již přístupný renesanční sál. Areál je v současné době využíván převážně pro společenské, kulturní a soukromé akce. V parku je možnost stanování.⁷²

Zámek Třebešice byl vybrán jako příklad, protože se jedná o ukázkou zdařilé rekonstrukce, v rámci které je dbán důraz na zachování nejen samotné budovy zámku, ale i cenných hospodářských staveb a jejich využití pro veřejnost. I v průběhu obnovy je areál poskytován k pronajmutí a majitelé se od začátku snaží plně rozvíjet a využívat potenciál zámku. Jsou otevřeni nejrůznějším podnětům a přáním klientů, kterých již bylo přes 750. Propagace zámku je viditelná i ve vzdálenějším okolí.

⁶⁹ ÚLOVEC, Jiří. Tvrz a zámek v Třebešicích u Divišova. In: BRANDL, Zdeněk a Josef, PETRÁŇ, ed. *Sborník vlastivědných prací z Podblanicka*. Benešov: Muzeum Okresu Benešov, 2000. s. 103-129. ISBN:80-86452-07-7

⁷⁰ *Zámek Třebešice*: Zámek Třebešice – barokní zámek u Benešova u Prahy. [online]. Třebešice u Divišova: Zámek Třebešice, © 2009-2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.zamektrebesice.cz/>

⁷¹ Zámek Třebešice, ref. 70

⁷² Zámek Třebešice, ref. 70

3.2.3 Růžkovy Lhotice

Zámek se nachází v obci Růžkovy Lhotice, která je součástí městyse Čechtice a obývá ji 30 obyvatel. Osadu neprotíná žádná významná komunikace. Nejbližší zastávka autobusu se nachází asi 1 km od zámku.

Cestovní ruch v oblasti

V Čechticích je k vidění například renesanční radnice či barokní zámek, ve kterém se nachází seminární hotel. Obec Čechtice s Růžkovými Lhoticemi propojuje cyklotrasa i značená turistická trasa. Čechtice jsou centrem Mikroregionu Želivka. Okolní krajina je cílem pro turisty a rekreanty, kteří ocení zachovalý ráz venkovské zvlněné krajiny a zdravé lesy. Západním směrem od Čechtice je chráněná krajinná oblast Blaník (20 km). Nejvýznamnější kulturní akcí je Hudební folk a country festival Čechtická lilie, který se koná v srpnu.⁷³

Historie zámku

Zámek Růžkovy Lhotice je chráněnou kulturní památkou od roku 1958, vlastníkem je Středočeský kraj a spravuje jej Muzeum Podblanicka. Patrně již ve 14. století stávala v Růžkových Lhoticích zemanská tvrz. Ta byla až v průběhu 18. století přestavěna na barokně-klasicistní svobodnický zámeček, který nabízel komfort na úrovni nižšího šlechtice. Kromě zámku ke dvoru patřil pivovar, lihovar a mlýn. Mezi lety 1835 a 1844 zámek vlastnil František Smetana, otec slavného skladatele, který zde často pobýval.⁷⁴ Skladatel zde prožil velmi šťastné období, což se promítlo i do jeho díla. Již od první republiky se jednalo o „Smetanovskou památku“ a v roce 1924 byla na východní fasádu umístěna busta skladatele, jejímž autorem je Josef Gočár. V druhé polovině 20. století sloužil zámek pro potřeby zemědělců a v roce 1973 se dostal do správy Okresního muzea v Benešově. Byl zrekonstruován a v patře vytvořená expozice Hudební tradice Podblanicka, věnovaná především Smetanovi, byla roku 1984 otevřena veřejnosti.⁷⁵

⁷³ Čechtice. *turistik.cz*. [online]. © 2000-2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.turistik.cz/cz/kraje/stredocesky-kraj/okres-benesov/cechtice/kategorie/historie-a-umeni/hrady-a-zamky/okoli-20/>

⁷⁴ ZEMEK, Václav. *Opomíjená místa na Podblanicku II*. 2. vyd. Vlašim: Český svaz ochránců přírody, 2009, s. 26-27. ISBN 978-80-86327-80-8

⁷⁵ Muzeum Podblanicka, p. o. – Pobočka Zámek Růžkovy Lhotice. *Asociace muzeí a galerií ČR*. [online]. 8. 12. 2015 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.cz-museums.cz/adresar/stredocesky-kraj/benesov/ruzkovy-lhotice/hudebni-tradice-podblanicka/>

Expozice Muzea Podblanicka

Zdejší stálá expozice dnes nese jméno Kraj tónů a představuje Podblanicko jako hudební oblast, kde působilo hned několik významných skladatelů. Mezi rodáky Podblanicka se řadí Bedřich Smetana, Jan Dismas Zelenka, Josef Suk a Zdeněk Fibich. Kromě nich zde pobývaly osobnosti jako Richard Wagner, Gustav Mahler či Antonín Dvořák. Expozice je věnována především Bedřichu Smetanovi. V Zeleném salónku jsou k vidění dva klavíry, na které hrával, partitury a osobní věci.⁷⁶ Prohlídka je doplněna výkladem průvodce. Zdejší exponáty jsou instalovány do interiérů, které návštěvníka „přenesou“ do atmosféry konce 18. století.⁷⁷

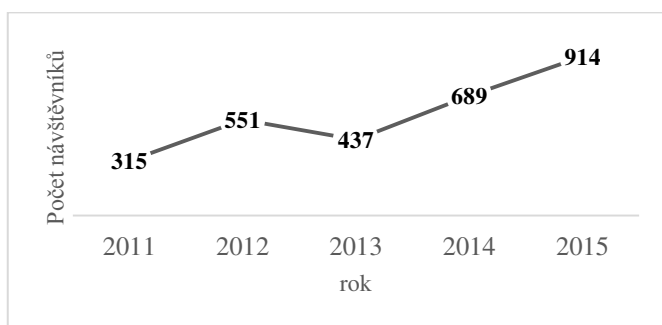
Růžkovy Lhotice byly vybrány jako příklad, protože reprezentují jedno z možných využití zámků – muzejní expozice. Jedná se o zajímavou památku a to díky spojení se skladatelem B. Smetanou. Bohužel se zámek nachází v oblasti, která není příliš turisty navštěvována a zdejší obec není v blízkosti většího sídla nebo komunikace. První zdejší expozice byla především navštěvována odborníky. V současné době je nutno vytvářet expozice s více tématy, interaktivní a sloužící více pro zábavu a potěšení, než pro pouhé vzdělávání, proto nelze stanovit cílovou klientelu. Největší zájem projevují školy – edukační programy (nově je v areálu instalována také neolitická pec). V letních měsících navštěvují zámek především cyklisté a autoturisté. Místní tvoří vzhledem ke stálosti expozice menšinu. Dle slov ředitele Muzea je potenciál venkovního areálu využit z 20 %. Jsou připraveny plány na budoucí rozvoj, ale překážkou je nedostatek financí a nemožnost čerpat dotace ze strukturálních fondů EU.⁷⁸

⁷⁶ Stálé expozice. *Muzeum Podblanicka*. [online]. © 2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.muzeumpodblanicka.cz/expozice.php>

⁷⁷ Růžkovy Lhotice. *ZD Čechtice*. [online]. © 2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.zdcehtice.cz/obec/lhotice.htm>

⁷⁸ CÁDER, Radovan. Osobní rozhovor. Benešov, 12. 1. 2016

Graf 2: Návštěvnost zámku v Ružkových Lhoticích⁷⁹

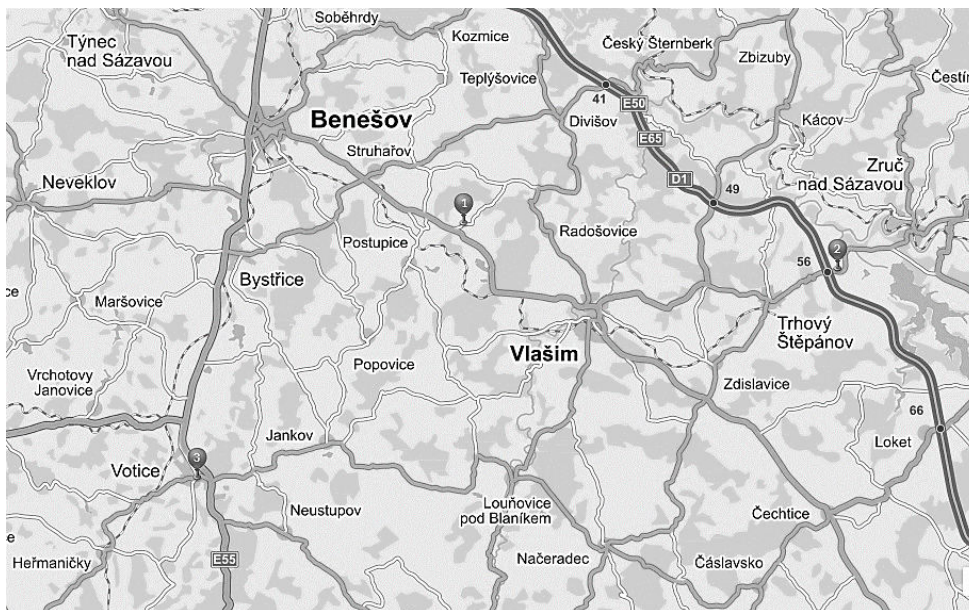

Zdroj dat: osobní rozhovor

⁷⁹ CÁDER, ref. 78

4. Analýza vybraných zámků

Obrázek 2: Analyzované zámky

Zdroj: vlastní úprava mapy, dostupné z: <http://mapy.cz/>

1. Chotýšany, 2. Soutice, 3. Votice

4.1. Chotýšany

4.1.1 Obec – základní informace, cestovní ruch a historie

Základní informace

Obec Chotýšany se nachází přibližně 12 km od města Benešov. Vlaková zastávka je vzdálena 2 km a přímo ve vsi staví autobus. Chotýšany spadají do oblasti ORP Vlašim, spravují tři osady a celkem je obývá 530 obyvatel. V obci je základní a mateřská škola, obecní úřad, knihovna, pošta a restaurace. V roce 2000 získala ocenění Zlatá stuha v soutěži Vesnice roku v Programu obnovy venkova MMR. Zdejší dominantou a nemovitou památkou je kostel sv. Havla, jehož současná podoba je z roku 1884, se hřbitovem z poloviny 14. století.⁸⁰

Cestovní ruch v obci a okolí

Samotná obec není turistickým cílem, stává se spíše průjezdním místem pro cyklisty. Osadou Křemení je vedena cyklotrasa směrem k zámku Jemniště. Největší

⁸⁰ Informace o obci. *Oficiální stránky obce Chotýšany*. [online]. 25. 1. 2015 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.chotysany.cz/informace-o-obci/>

pozornost turistů je věnována právě zmíněné 3 km vzdálené kulturní památce. Tím je velice snížena konkurenceschopnost okolních sídel, které disponují pouze menšími nemovitými památkami či kulturními zařízeními. Podobně působí zámek Konopiště, který je od obce 15 km.

V blízkosti Chotýšan byl zřízen víceúčelový rekreační areál a hotelový komplex Green Valley. Jeho přítomnost reaguje na trend zvyšujícího se zájmu o agroturistiku a na rozvoj incentivního cestovního ruchu, který se soustředí na venkov a přitom nabízí široký sortiment služeb a dostatečnou míru luxusu. U potoka Chotýšanka jsou umístěny v chatových osadách menší rekreační objekty, patřící především obyvatelům hlavního města. Nejbližší hojně navštěvovanou přírodní oblastí je až 17 km vzdálený CHKO Blaník. Chotýšany jsou součástí Mikroregionu CHOPOS, který sdružuje 21 obcí okresu Benešov, působících v oblasti typicky zemědělského venkovského regionu. Mikroregion pokrývá velkou oblast, a proto nelze jeho činnost primárně spojovat s rozvojem Chotýšan. Obec je také jedním ze zakladatelů o.p.s. Posázaví, jejíž činnost je popsána v kapitole 2.2.3.

Historie obce a panského sídla

První písemná zmínka o obci je z poloviny 13. století a je doloženo, že v té době se již jednalo o živé městečko. Předpokládá se, že na místě dnešního zámku stávala tvrz (14. století) s vodním příkopem. Pozůstatky tvrže jsou patrné v rámci zbytků hospodářského dvora zámku.⁸¹ V roce 1737 panství koupil Arnošt František I. hrabě z Vrtby a nechal si zde postavit patrový renesanční zámek. Starou tvrz přebudoval na pivovar a vytvořil zámecký anglický park s besídkou. Zámek byl upraven v roce 1830, byl rozšířen o nové křídlo a získal pseudogotickou arkádu otevřenou na východ. V areálu vyrostly i hospodářské budovy.⁸² Potomci hraběte z Vrtby na panství nepobývali a Chotýšany se zadlužily. V roce 1883 zakoupil velkostatek hrabě Zdeněk ze Šternberka, ale usídlil se na Jemništi a zámek ve vsi pronajímal. Po roce 1912 byl přestavěn a byl obnoven i park. Část zámecké budovy se stala farou s bytem faráře a úřadem. Další úpravy zámku proběhly v roce 1914. Po první světové válce byl velkostatek rozdělen mezi místní zemědělce a část byla dále pronajímána. V roce 1930 se majitelem statku stal Ing. Adolf Korbel z Prahy. Obýval pouze několik místností, ale

⁸¹ KOČÍ, Libor. *Chotýšany*. Chotýšany: Obecní úřad Chotýšany, 2000, s. 11. ISBN 80-2386-491-2

⁸² ZELENÝ, Václav. Zámecký park v Chotýšanech. In: BRANDL, Zdeněk a Josef, PETRÁŇ, ed. *Sborník vlastivědných prací z Podblanicka*. Benešov: Muzeum okresu Benešov: Okresní archiv, 1993. s. 83-95. ISSN 0487-5648

nechal zřídit v zámku elektroinstalace a vodovod. Posledním majitelem byla rodina Langhammerů a posledním nájemcem Josef Žízala.⁸³ Od roku 1948 byl zámek v majetku Jednotného zemědělského družstva, stále více chátral a park pustl. Jižní část byla v druhé polovině minulého století upravena pro potřeby obývání a vznikla zde knihovna, kanceláře a obřadní síň. V roce 1954 bylo v zámku také zdravotní středisko. Určitých oprav se dočkal v 70. letech minulého století, ale problémem byl nedostatek financí. Z barokní besídky zbyla bohužel jen ruina.⁸⁴ Majetek byl postupně navrácen po roce 1993 bývalým vlastníkům, kteří jej nabídli k prodeji firmě FARM Chotýšany v roce 1999.⁸⁵ Ta získala se zámkem celkem 80 ha polností a zavázala se, že z rozprodání pozemků získá finanční prostředky na opravu zámku. K tomu nikdy nedošlo.⁸⁶

4.1.2 Zámek – popis a současný stav

Popis

Objekt je evidován pod č.p. 1 a jako kulturní nemovitá památka jsou kromě budovy zámku chráněny pozůstatky tvrze, chlív, sýpka a park se sochou sv. Jana Nepomuckého. Současným majitelem je Castello Chotýšany s.r.o., společnost, která se zabývá pronájmem nemovitostí. Zámek je veden v Seznamu ohrožených nemovitých památek. Obnova zámku byla vyčíslena na 20 milionů Kč.⁸⁷

Zámecký areál se nachází v severní části obce, nedaleko kostela, školy a obecního úřadu. Dnešní podoba pochází z 1. poloviny 19. století, kdy proběhla pseudogotická přestavba. Starší část (jižní křídlo) je pojata jako jednopatrová stavba obdélného půdorysu s bosovanými lizénami a s mansardovou střechou. Zde se nachází tři větší místnosti a několik menších obslužných. V patře je situováno osm pokojů. K této části budovy je připojeno severní křídlo s arkádovou chodbou z roku 1830. V polovině křídla

⁸³ O chotýšanském panství a zámku. *Oficiální stránky obce Chotýšany*. [online]. 20. 10. 2014 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: http://www.chotysany.cz/e_download.php?file=data/editor/53cs_1.pdf&original=WEB+-Chot%C3%BD%C5%A1ansk%C3%A9+panstv%C3%AD++a+z%C3%A1mek+I.%C4%8D%C3%A1st.pdf

⁸⁴ ZELENÝ, ref. 82

⁸⁵ KOČÍ, ref. 81, s. 34

⁸⁶ ŠUMBEROVÁ, Barbora. Chátrající památky: zkáza zámku Chotýšany. In: *Dům a zahrada – bydlení je hra*. [online]. 6. 4. 2013 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.dumazahrada.cz/blog/kauza/20298-zkaza-zamku-chotysany/#.VpT-k1LVpSF>

⁸⁷ ŠUMBEROVÁ, ref. 86

je umístěn hlavní vstupní portál. Tato část obsahuje sedm místností, přístupných z arkádové chodby.⁸⁸

Vývoj a současná situace

Současný technický stav je velmi špatný a je dokladem dlouholetého nezájmu majitelů. Dle informací ÚOP NPÚ byla v roce 2006 udělena dotace na opravu střechy, ale majitel ji nevyužil.⁸⁹ O čtyři roky později byl vypracován operativní průzkum objektu, byl zaměřen krov a vytvořila se fotodokumentace, k dalším opravám nedošlo.⁹⁰ V roce 2014 majitel po naléhání obce i NPÚ a po uložení pokuty nechal střechu na nejhodnotnější části zámku opravit. Bohužel již na první pohled je patrný havarijní až kritický stav památky a otázkou zůstává, zda opravená část střechy je předzvěstí následných oprav i jiných částí objektu. V současné době (březen 2016) je objekt nabízen k prodeji a obec doposud silně usilovala o převod do svého majetku. Celková plocha 30 000 m² je nabízena za cenu 10 mil. Kč.⁹¹ V listopadu 2015 proběhla osobní schůzka se starostou obce. Ten zmínil probíhající změnu územního plánu obce a s tím související možnost navázání konstruktivního jednání s majitelem zámku, který vlastní i pozemky na okraji obce, které by mohly změnou územního plánu dotčeny. Jedním z výsledků by mohl být bezplatný převod zámku do rukou obce. Starosta se v březnu roku 2016 nechal slyšet, že proběhla intenzivní jednání s majiteli, kteří nabídli pouze jednu budovu zámeckého areálu a park za 5 milionů Kč. To odporuje původní nabídce i finančnímu zhodnocení investic firmy do dosavadních oprav. Obec tento návrh razantně odmítla a nezbyvá než jen doufat, že se majitel alespoň postará o nejnnutnější opravy a uskuteční svůj záměr vybudovat v areálu domov pro seniory a obytné prostory.⁹²

⁸⁸ ÚLOVEC, Jiří. *Ohrožené hrady, zámky a tvrze Čech*. Praha: Libri, 2005, 2 sv., s. 260. ISBN 80-7277-169-8

⁸⁹ GLOSOVÁ, Michaela a Dagmar, PRIMUSOVÁ. Správní obvod obce Benešov. In: *Ročenka NPÚ 2006 - příloha k časopisu Památky středních Čech*. 2007, č. 2, s. 56. ISSN 0862-1586

⁹⁰ VESELÝ, Jan. Oddělení průzkumů a dokumentace. In: *Ročenka NPÚ 2010 - příloha k časopisu Památky středních Čech*. 2011, č. 2, s. 60. ISSN 0862-1586

⁹¹ Prodej zámku a hospodářských budov v obci Chotýšany u Benešova. *Reality Mix*. [online]. © 1999-2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://realitymix.centrum.cz/detail/chotysany/prodej-zamku-a-hospodarskych-budov-v-obci-chotysany-u-benesova-4012862.html>

⁹² Zdroj: e-mailová korespondence se starostou obce Chotýšany. 23. 3. 2016

4.1.3 Potenciální využití zámku

Na základě rozhovoru se starostou byla obec připravena na převzetí zodpovědnosti za stav a budoucnost zámku a měla již naplánováno využití. V první řadě se jednalo o zřízení druhého stupně základní školy ve starší budově, což by představovalo investici přibližně 7 milionů Kč. Tento návrh byl předběžně schválen i Památkovým úřadem v Benešově. V podélné části by došlo k vytvoření výstavních prostor (vlastivědné muzeum) a společenského sálu. V hospodářských budovách by pravděpodobně byla vystavena zemědělská technika a v další části by vznikly startovací byty pro mladé. Zbylé prostory měly sloužit potřebám obecního úřadu. Park měl být zpřístupněn pro veřejnost. Než došlo ke stanovení tohoto konkrétního využití, bylo nutné se zabývat i jinými možnostmi. Obec usoudila, že vytvoření ubytovacích kapacit typu hotel, penzion by bylo finančně neúnosné a vzhledem k nízkému potenciálu obce v oblasti cestovního ruchu i zbytečné. Podobně i domov pro seniory je nad rámec rozpočtu Chotýšan a překážkou jsou i legislativní požadavky na jeho zřízení. Pokud by se obci podařilo zámek získat za rozumnou cenu a podmínek, mohla by vstoupit do Programu nejohroženějších památek a získat dotace na rekonstrukci.⁹³

Tabulka 9: SWOT analýza pro využití zámku dle návrhu obce Chotýšany

Silné stránky • umístění zámeckého areálu v centru obce • dostatečné prostory pro víceúčelové využití • zájem obce, konkrétní reálné představy, odkup za nízkou částku	Příležitosti • zlepšení infrastruktury obce • zvýšení atraktivnosti pro obyvatele i návštěvníky
Slabé stránky • havarijní stav památky • problematická komunikace se současným majitelem • nízká návratnost investice (převážně nekomerční využití)	Hrozby • vysoké náklady z rozpočtu obce • složitý průběh rekonstrukce • majitel rozhodne o budoucnosti dle svého uvážení

Zdroj: vlastní zpracování

⁹³ KOVÁŘ, Bohuslav. Osobní rozhovor. Chotýšany, 30. 11. 2015

Možnosti využití na základě vlastní analýzy

Kromě již navrženého řešení ze strany obce lze rozebrat i jiné varianty. Vytvoření atraktivní zámecké expozice je v tomto případě těžko uskutečnitelné. Problémem je blízkost zámku Jemniště a Konopiště a nedochování historického inventáře. Nabízí se možnost vytvoření muzejní expozice buď v celé, nebo části objektu, což je také součástí aktuálních plánů obce (viz výše). Otázkou zůstává zaměření expozice. Pravděpodobné je vytvoření vlastivědného muzea, ale dlouhodobě zájem o tento druh expozic klesá. Vhodnější je stálá expozice prokládaná krátkodobými výstavami. Tím se návštěvníky stanou i místní obyvatelé a lidé z nejbližšího okolí, kteří tak zvýší příjmy obce. V rámci rozvoje cestovního ruchu by byla možná i přestavba zámku pro potřeby ubytování. Zde je důležité zamyslet se nad možnou klientelou. Dle slov starosty se uvažovalo i o vytvoření levnějšího ubytování pro cyklisty. Návratnost této investice by byla velmi dlouhá a obsazenost nízká. V této oblasti se pohybují cyklisté převážně v rámci jednodenních výletů. Nejvíce pravděpodobným využitím zámku je doplnění občanské vybavenosti obce s vytvořením výstavních prostor. Návrh obce je tedy z více úhlů pohledu opodstatněný. V Příloze 7 se nachází mapa s umístěním zámku, popis areálu a fotodokumentace.

Závěrem lze usoudit, že určitý potenciál zámek v Chotýšanech vykazuje a to především v oblasti rozvoje místní infrastruktury a kulturního života obyvatel obce a okolí. Největší překážkou je však zahraniční soukromý majitel, který má s areálem vlastní, avšak nepříliš perspektivní plány. Prodej či převod zámku na obec se v současné době jeví jako nereálný.

4.2. Soutice

4.2.1 Obec – základní informace, cestovní ruch a historie

Základní informace

Obec je situována na rozhraní okresů Benešov a Kutná Hora, v blízkosti vodní přehrady Švihov a soutoku řeky Sázavy s Želivkou. Součástí Soutic je několik osad a dohromady je zde evidováno přes 273 obyvatel.⁹⁴ K dispozici je obecní úřad, pošta, restaurace, prodejna smíšeného zboží a autobusová zastávka. V roce 1992 se Soutice osamostatnily od Trhového Štěpánova. Obecní aktivity byly již vícekrát oceněny

⁹⁴ Titulní strana. *Oficiální stránky obce Soutice*. [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.soutice.cz/>

Ministerstvem pro místní rozvoj (Zelená stuha v soutěži Vesnice roku 2014).⁹⁵ Obec se kromě udržované zeleně může chlubit několika nemovitými kulturními památkami: kostel sv. Jakuba, krucifix u kostela, socha sv. Anny, socha sv. Jana Nepomuckého a zámek. Obci se dlouhodobě daří získávat na obnovu těchto objektů dotace. Například v roce 2012 proběhla obnova sousoší sv. Anny a Marie z roku 1757 a byla zde umístěna také informační tabule, posezení a směrovky pro turisty. V roce 2013 obec požádala Středočeský kraj o finanční prostředky na opravu fasády bývalé školy na návsi z roku 1901. Od roku 1978 je zde zřízena knihovna, obchod, hospoda a klubové prostory. Interiéry slouží pro konání nejrůznějších společenských a kulturních akcí.⁹⁶

Vlastivědné muzeum

V roce 2008 byl bývalý špýchar z 18. století v místní části Hrad vyhlášen kulturní nemovitou památkou a s pomocí finanční dotace z evropských fondů zde bylo o dva roky později otevřeno vlastivědné muzeum.⁹⁷ Expozice představuje, kromě jiného, zámek a rodinu jeho posledního majitele. Zmíněn je i spisovatel JUDr. Vojtěch Zamarovský, který v obci několik let pobýval.⁹⁸ V roce 2015 získaly Soutice za příkladnou stavbu venkova ocenění Zlatá cihla v soutěži Vesnice roku 2015 a tak se stala součástí celorepublikové putovní výstavy Cesty proměn 2015.⁹⁹

Okolí Soutic

Obec se nachází v bezprostřední blízkosti dálnice D1 (exit 56), což jí činí snadno dostupnou. Nejbližším městem je Trhový Štěpánov (4,4 km), které nabízí ubytovací i stravovací služby, muzeum a prochází jím cyklostezka a dvě naučné stezky.¹⁰⁰ Na východ od Soutic (5 km) se nachází město Zruč nad Sázavou. Pro cestovní ruch je významný zdejší instalovaný pseudogotický zámek. Ve Zruči je zastávka Posázavského

⁹⁵ Ocenění. *Vesnice roku v Programu obnovy venkova*. [online]. © 2011 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.vesniceroku.cz/o-soutezi/oceneni>

⁹⁶ Události v obci. *Oficiální stránky obce Soutice*. [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.soutice.cz/udalosti-v-obci/>

⁹⁷ Současnost. *Oficiální stránky obce Soutice*. [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.soutice.cz/urad-obce/informace-o-obci/soucasnost/>

⁹⁸ Muzeum. *Oficiální stránky obce Soutice*. [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.soutice.cz/muzeum-1/>

⁹⁹ *Občasník obce Soutice: Souticoviny* [online]. Soutice: Obec Soutice, 2015, roč. 2. [cit. 2016-01-15]. Dostupné z:

http://www.soutice.cz/e_download.php?file=data/editor/149cs_13.pdf&original=Souticoviny.pdf

¹⁰⁰ Muzeum. *Oficiální stránky Města Trhový Štěpánov*. [online]. © 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.trhovystepanov.cz/muzeum/>

Pacifiku, který v letních měsících vypravuje i speciální historické soupravy.¹⁰¹ Nedaleko města je nově otevřena rozhledna Babka. Vyhlídku na okolí nabízejí i nedaleké Chabeřické skály. Mezi další atraktivy okolí patří například unikátní interaktivní expozice Včelí svět v Hulicích (3,3 km) či Kácovský pivovar. Okolí Soutic nabízí tedy široké vyžití jak v rámci jednodenních výletů, tak vícedenních pobytů. Hlavní klientelu tvoří pěší turisté, cykloturisté, rodiny s dětmi a zájemci o kulturní památky a zachovalou kulturní krajinu. Soutice jsou součástí regionu Kraj blanických rytířů, což jim pomáhá v propagaci.

Historie obce a panského sídla

Obec Soutice byla poprvé zmíněna na konci 13. století v majetku Štěpánovském. Ve 14. století byl majitelem rod Čábelických ze Soutic, který sídlil na dvou tvrzích. Byli to příznivci kališnictví, proto nebylo v husitských válkách panství zničeno. Na počátku 16. století bylo prodáno rodu Lukaveckých. Zdeněk Lukavecký jednu z již zpustlých tvrzí obnovil a nechal vystavět nové sídlo na místě dnešního zámku.¹⁰² V 18. století panství obhospodařovali Puteánové, kteří zdejší zámek zbarokizovali a zřídili úřednickou školu. V blízkosti zámku byl vytvořen přírodně krajinářský anglický park.¹⁰³ Následující majitelé park a zámek opět přebudovali a to pro potřeby moderního bydlení.¹⁰⁴ Po vyhoření zámku na konci 19. století došlo k jeho obnově a snížení o jedno patro. Na zámku se následně vystřídala řada majitelů a v roce 1909 byl zakoupen a opraven dr. Ing. Bohumilem Maříkem, za kterým v létě jezdila na návštěvy Ema Destinová, slavná česká operní pěvkyně. Soutický statek se zámkem byl znárodněn v 50. letech 20. století, vznikla zde škola a poté archiv Ústavu vědeckotechnických informací pro zemědělství a celý areál značně zchátral.¹⁰⁵ V roce 1989 byl navrácen potomkům posledních majitelů, ale záhy na to byl prodán Janu Davidu Horskému.¹⁰⁶ V roce 1996 je celý areál popisován jako velmi zanedbaný a zámek pustý. Situace se od té doby stále zhoršuje.

¹⁰¹ Turista. *Oficiální stránky Města Zruč nad Sázavou*. [online]. © 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.mesto-zruc.cz/turista-1/>

¹⁰² Historie. *Oficiální stránky obce Soutice*. [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.soutice.cz/urad-obce/informace-o-obci/historie/>

¹⁰³ ZEMEK, ref. 74, s. 28

¹⁰⁴ Historie, ref. 102

¹⁰⁵ ZEMEK, ref. 74, s. 29

¹⁰⁶ Historie, ref. 102

4.2.2 Zámek – popis a současný stav

Dvoukřídový patrový zámek je veden v katastrálním území obce Soutice pod č.p. 1. Součástí kulturní památky je také park a empírový pavilon. Hospodářské budovy nejsou památkově chráněny, přestože tvoří podstatnou součást areálu. Zámek je veden na Seznamu ohrožených nemovitých památek. Majitelem areálu je soukromá osoba a částečným vlastníkem pozemků také Státní pozemkový úřad. O to více je komplikovanější komunikace mezi majiteli, obcí a památkovým úřadem ve Vlašimi.

Dnešní podoba zámku je novorenesanční z konce 19. století. Západní průčelí je pojednáno nejvíce reprezentativně a je zde umístěn hlavní vchod ve zdobeném portálu.¹⁰⁷

Současný stav

Již několik let se situace kolem zámeckého areálu nemění a dle slov NPÚ i obce je komunikace s majiteli náročná a jsou prováděny pouze nejnutnější opravy a udržovací práce. V průběhu osobního setkání s garantkou ÚOP NPÚ bylo řečeno, že NPÚ musí zkontrolovat stav v roce 2017 a pokud nedojde k zásadním problémům, nelze kontaktování majitele vyžadovat.

V lednu 2015 proběhla osobní schůzka se starostkou obce, která potvrdila složitost a bezvýchodnost celé situace. Zámek je pro obec estetickou zátěží: „*zámek a okolní hospodářské budovy nejsou zrovna dobrá vizitka naší obce. Obec si svůj majetek opravuje a bohužel tyto stavby naší obec doslova hyzdí.*“¹⁰⁸ Dle slov starostky obec již vzdala snahy sjednat s majitelem odkup zámku či podílení se na jeho obnově. V průběhu minulých se nabízelo několik výhodných odkupů a možností investic, ale majitelé vždy odmítli. Na dotaz, zda má obec zájem rozhodovat o budoucnosti zámku bylo odpovězeno: „*Dnes už nemáme. Pokud je zájem pouze na naší straně, je to málo.*“ I stálí obyvatelé obce si již na přítomnost ohrožené památky zvykli a zřídka se ptají vedení obce, zda se situace v nejbližší době změní.¹⁰⁹

¹⁰⁷ NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Evidenční list - část nemovité památky*: 23814/2-187. Praha, 2008

¹⁰⁸ EXNEROVÁ, Alena. Osobní rozhovor. Soutice. 11. 1. 2016

¹⁰⁹ EXNEROVÁ, ref. 108

4.2.3 Potenciální využití zámku

Dle slov garantky ÚOP NPÚ je již v Souticích vybudována veškerá potřebná infrastruktura, takže odkup zámku obcí za účelem rozšíření občanské vybavenosti není pravděpodobný. Vzhledem k umístění a velikosti celého areálu by bylo nejvhodnější adaptování na hotel.¹¹⁰ I starostka obce se vyjádřila k otázce využití zámku. V 80. letech zdejší zemědělské družstvo reálně uvažovalo o vytvoření ubytovacího zařízení, ale plány ztratily po restitucích význam. Také padl návrh na vytvoření jízdárny. Obec v minulosti žádala Ministerstvo kultury o radu, ale nebyla jí poskytnuta žádná uspokojující odpověď. Vytvoření zámecké expozice by bylo zbytečné, protože expozice věnující se zámku i pobytu Emmy Destinové je již umístěna ve vlastivědném muzeu. Konkrétně tedy paní starostka navrhuje: „*Jsmo v blízkosti D1, domov pro seniory, nebo sanatorium by bylo to nejlepší řešení. Už kvůli tomu krásnému místu, klidu a okolní zeleni.*“¹¹¹

Možnosti využití na základě vlastní analýzy

Nejpravděpodobnější možností je vybudování ubytování vyšší úrovně a převážně pro firemní klientelu (inspirováno zámeckým hotelem v Čechticích a Třebešicích). Přilehlý park a krajina má vysoký potenciál, a proto by mohlo být přínosné i zařízení typu wellness. Hospodářské budovy by se mohly adaptovat na ubytovací prostory pro méně náročnou klientelu. K zámku nebyl vytvořen žádný stavebně-historický průzkum a nejsou dostupné stavební plány, proto nelze podrobněji určit možnosti využití.

Vzhledem k dostatečné občanské vybavenosti obce není třeba uvažovat o využití v této rovině. V Příloha 8 se nachází mapa s umístěním zámku, popis areálu a fotodokumentace.

¹¹⁰ PRIMUSOVÁ, Dagmar. Osobní rozhovor. Praha, 7. 12. 2015

¹¹¹ EXNEROVÁ, ref. 108

Tabulka 10: SWOT analýza pro adaptaci zámku Soutice na HUZ

Silné stránky • rozloha a poloha zámku • přístupnost obce a zámku • turisticky atraktivní oblast	Příležitosti • region Kraj blanických rytířů • růst poptávky po seminárních hotelech • rostoucí domácí CR v oblasti
Slabé stránky • velmi špatný technický stav zámku • neochota vlastníků • konkurence	Hrozby • vysoké finanční náklady na obnovu • složitá cesta k získání dotace, dlouhá návratnost investice • přehlcení trhu

Zdroj: vlastní zpracování

Závěrem lze usoudit, že zámek v Souticích vzhledem ke své poloze a rozloze má poměrně vysoký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu a tím i multiplikačně schopnost zvýšit příjmy obce. Přesto se aktuálně situace vyvíjí spíše opačným směrem a to z důvodů nezájmu majitelů zámek rekonstruovat, využít nebo alespoň prodat. Očekává se, že se tento stav v nejbližší době nezmění.

4.3. Votice – Starý zámek

4.3.1 Obec – základní informace, cestovní ruch a historie

Základní informace

Město s přibližně 4500 obyvateli se nachází na státní silnici E 55, spojující Prahu a Vídeň. Je vzdáleno 59 km od Prahy a 18 km od Benešova. Votice tvoří 21 místních částí a vykonávají správu Obce s rozšířenou působností pro okolí.¹¹² Disponují občanskou vybaveností srovnatelnou s městy stejné velikosti.

Památky ve městě

Národní památkový ústav zde eviduje 13 nemovitých kulturních památek. Jednou z nich je farní kostel sv. Václava ze 13. století. Z původní gotické stavby se dodnes

¹¹² Město Votice: Kde Votice najdete. *Město Votice*. [online]. 4. 1. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/kde-votice-najdete/d-2463/p1=15348>

dochovaly pouze křtitelnice. Dnešní podoba a výzdoba kostela pochází z poloviny 18. století.¹¹³ Kostelní věž, vysoká 35 m, nově slouží jako vyhlídková (rozhledna Václavka). Dále je významný františkánský klášter z první poloviny 17. století, jehož současný vzhled je výsledkem přestavby z druhé poloviny 18. století.¹¹⁴ Klášterní barokní kostel sv. Františka je vybaven původním mobiliářem z 18. století a v kryptě jsou pochováni představitelé rodu Vrtbů.¹¹⁵ Město se stalo majitelem kláštera v roce 2012 a ihned začalo usilovat o jeho rekonstrukci (viz níže).

Nový zámek byl původně panským domem purkmistrů. Po vyhoření původního (dnes Starého) zámku v polovině 18. století se stal sídlem majitele panství a od té doby se o něj hovoří jako o Novém zámku. Po roce 1948 jej využíval národní podnik TESLA a tehdy začal zámek chátrat.¹¹⁶ V současné době je majetkem firmy NVision a.s. a jeho technický stav je nepříznivý a interiéry nevyužité. Na františkánském hřbitově se nachází neobvyklá stavba s označením Boží hrob, která pochází z roku 1685 a je výsledkem 27 leté studijní cesty zdejších mnichů do Jeruzaléma.¹¹⁷ Na zachovalém židovském hřbitově je v budově obřadní síně stálá expozice s názvem Židé a židovské památky na Voticku.¹¹⁸ Na Komenského náměstí stojí radnice s Informačním kulturním centrem.¹¹⁹

Ve Voticích působí Vlastivědný klub, který zdokumentoval zdejší památky, nainstaloval několik informačních tabulí v okolí města a od roku 2006 spravuje stálou expozici Votice v minulosti, umístěnou v budově staré radnice. Významnou událostí pro rozvoj kulturního života ve městě byla v roce 2015 realizace projektu rekonstrukce kláštera sv. Františka. V objektu byly vytvořeny přednáškové místnosti a interaktivní expozice týkající se třicetileté války a mapující historii kláštera. Na realizaci se podílelo především město, které získalo dotaci z Regionálního operačního programu.

Město nedisponuje historickým centrem, ale může nabídnout pro procházku náměstí nebo židovský hřbitov. Přítomnost zchátralé kulturní památky (Starý zámek) v centru estetiku města značně zhoršuje, ale jak bude uvedeno dále, zámek není v

¹¹³ PAVLOVSKÝ, Pavel. *Vyprávění o Voticích*. Praha: MAROLI, 2000, s. 114. ISBN 80-902513-9-0

¹¹⁴ Klášter: Historie. *Město Votice*. [online]. 8. 1. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/kde-votice-najdete/d-2463/p1=15348>

¹¹⁵ PAVLOVSKÝ, ref. 113, s. 49-50

¹¹⁶ PAVLOVSKÝ, ref. 113, s. 52-53

¹¹⁷ PAVLOVSKÝ, ref. 113, s. 53-56

¹¹⁸ O Voticích. *Město Votice*. [online]. 15. 6. 2007 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/o-voticich/d-36845/p1=15560>

¹¹⁹ Informační a městské kulturní centrum Votice: Popis služeb, kontakty. *Město Votice*. [online]. © 2016 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/popis-sluzeb-kontakty/os-10229/p1=17143>

jeho majetku. Negativně lze vnímat i oblast v okolí kláštera, v jehož blízkosti se nachází prodejna Lidl s parkovištěm, autobusové nádraží a frekventovaná silnice. To, že klášter sousedí s další zchátralou stavbou (Nový zámek), je další překážkou v estetickém zhodnocení místa. Lze tedy dojít k závěru, že více než samotné město je atraktivní jeho okolí.

Okolí města

Voticko je považováno za dynamicky se rozvíjející turistickou oblast, která nabízí široké možnosti aktivního trávení volného času. Votice a okolí jsou součástí Kraje blanických rytířů a centrem Mikroregionu Džbány, který je tvořen 9 obcemi a jeho název je odvozen od přírodního parku Džbány-Žebrák.¹²⁰ Přírodní park byl vyhlášen v roce 1996 a představuje neporušenou rozmanitou krajinu.¹²¹ Jednou ze zdejších oblíbených vyhlídek je osada Kaliště, ze které lze pozorovat zámek Konopiště a horu Říp.¹²² Voticko je vyhledávanou oblastí pro rekreaci obyvatel Prahy, o čemž svědčí množství chatových osad. K atraktivnosti také přispívá několik naučných stezek. Jednou z nich je okruh Kolem Votic za poznáním s devíti zastaveními, který vede i přes poutní vrch Větrov s kaplí sv. Václava.¹²³ Další naučná stezka pod názvem Po stopách bitvy u Jankova je okruh, který se nachází přibližně 6 km od města a na informačních tabulích seznamuje turisty s velkou bitvou, uskutečněnou v roce 1645. V blízkosti trasy se také nachází zámky v Odlochovicích a Ratměřicích.¹²⁴ V rámci mikroregionu Džbány bylo v posledních letech vytvořeno sedm okružních cyklostezek (například Za rytíři na Šelmberk a Blaník či Srdcem České Sibiře).

Historie města a panského sídla

Počátky středověkého sídla se datují do období kolem roku 1200, kdy byl vybudován farní kostel. Dle kroniky byl prvním vladykou v tomto kraji ve 13. století Ota z rodu Otických, který tu založil statek a tvrz. Votice byly prohlášeny za město již

¹²⁰ Základní informace. *Město Votice*. [online]. 16. 1. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/zakladni-informace/d-9629/p1=15399>

¹²¹ Přírodní park Džbány-Žebrák. *Město Votice*. [online]. 16. 1. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/prirodni-park-dzbany-zebrak/d-9729/p1=15400>

¹²² O Voticích, ref. 118

¹²³ Kolem Votic za poznáním. *Město Votice*. [online]. 5. 2. 2010 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://www.mesto-votice.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=18504&id=38120

¹²⁴ Naučné stezky: Po stopách bitvy u Jankova. *Město Votice*. [online]. 5. 2. 2010 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://www.mesto-votice.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=18504&p1=16246&id=38122

ke konci následujícího století.¹²⁵ V průběhu 16. století stará tvrz zanikla a jihozápadně od kostela byla vybudována nová, valy opevněná. Významným majitelem byl rod Šternberků, který panství rozšířil o několik okolních vesnic. Po třicetileté válce bylo panství dalším majitelům zkonfiskováno a získal jej Sezima z Vrtby. V 17. století zde vznikl františkánský klášter, hřbitovy, nové městské čtvrti.¹²⁶ Dalším významným majitelem byl Ferdinand František z Vrtby, který mimo rozšířil panství a mimo jiné nechal starou tvrz přeměnit na zámek. Raně barokní stavba bylo dokončena v roce 1653, disponovala 25 místnostmi a ve dvoře byl zřízen pivovar. V 18. století vznikalo židovské město, byla vybudována synagoga (stržena roku 1949) a škola. Židovský hřbitov se datuje již do roku 1538 a dnes představuje jedinou památku na zdejší židovskou obec. V roce 1750 se stal majitelem panství Arnošt František z Vrtby, který se především musel postarat o chátrající klášter. Nechal vystavět novou klášterní budovu, která se dochovala dodnes. Po vyhoření svého zámku se rozhodl přesunout v roce 1775 sídlo do panského domu (viz výše). Na Starém zámku bylo obnoveno západní křídlo, kde byly zřízeny byty a severní křídlo, kde vznikl pivovar.¹²⁷ Obě části dodnes zdobí renesanční štíty a fasáda se sgrafitovými poli.¹²⁸ V roce 1848 se Votice staly svobodným okresním městem v táborském kraji. Votický velkostatek s pivovarem získal v roce 1915 majitel továrny na uzeniny Emanuel Maceška, který se stal i starostou města.¹²⁹ Město se začalo rozrůstat po 1. sv. válce. Pivovar byl zrekonstruován ve 40. letech minulého století, ale v roce 1948 výroba ustala.¹³⁰ Po několik desetiletí sloužil zámek jako skladiště a v rámci restitucí byl v roce 1989 navrácen ve špatném technickém stavu rodině a zůstává v soukromém vlastnictví dodnes.¹³¹

4.3.2 Zámek – popis a současný stav

V areálu Starého zámku je jako nemovitá památka chráněna obytná budova s čp. 18 (bývalá restaurace, provoz ukončen v roce 2008), budova zámku na stavebním pozemku 33/4 a dále sýpka, budovy dílen a hospodářská budova čp. 62 (bývalý pivovar). Památka se nachází nedaleko centra města, v blízkosti kostela a kláštera,

¹²⁵ PAVLOVSKÝ, ref. 113, s. 93

¹²⁶ PAVLOVSKÝ, ref. 113, s. 93

¹²⁷ ÚLOVEC, ref. 88, s. 628

¹²⁸ HABART, Čeněk. *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko*. 2. vyd. Praha: Fantom Print, 1994, 4. sv., s. 734. ISBN 80-901734-0-3

¹²⁹ PAVLOVSKÝ, ref. 113, s. 91-99

¹³⁰ PAVLOVSKÝ, ref. 113, s. 19-24

¹³¹ PAVLOVSKÝ, ref. 113, s. 51-52

prodejny Lidl, u frekventované silnice a autobusového nádraží. Objekty jsou ve velmi špatném stavu a zámek je veden na Seznamu ohrožených nemovitých památek. Soukromý majitel dle informací pracovníků NPÚ a města zajišťuje pouze nejnútnejší opravy. S úřady však komunikuje a projednává eventuální budoucnost objektu. Na základě informací z dotazníkového šetření je Starý zámek pro město převážně estetickou zátěží a neusiluje o koupi objektu či spolufinancování jeho případné rekonstrukce.¹³² Dle informací NPÚ je dlouhodobě areál zámku veden jako opuštěný a chátrající. V průběhu posledních několika let byla opravena střecha a sýpka.¹³³ Garantka ÚOP NPÚ středních Čech uvedla, že nyní je stav zámku stabilizovaný a není považován za ohrožený.¹³⁴ Majitel zámku má již vytvořen stavební projekt rekonstrukce hlavní budovy zámku (pouze budova na st.p. 33/4). Předcházela tomu dlouhá jednání s Památkovým úřadem a projekt byl schválen v roce 2013. Jelikož se jedná o investici v řádech milionů korun, není dle vyjádření majitele zahájení stavebních prací jednoduchou záležitostí. Nyní probíhají pouze nutné opravy a udržovací práce v celém areálu, jejichž průběh je zpomalován činností vandalů a krádežemi.

4.3.3 Potenciální využití zámku

V rámci dotazníkového šetření byla příslušnému odboru města položena otázka: „Jaké využití by pro zámek bylo dle Vašeho názoru nejpřínosnější?“ Byly vybrány následující obecné možnosti: zámecká či muzejní expozice, prostory pro potřeby rozšíření občanské vybavenosti (školy, domov pro seniory), ubytování či jiné komerční využití. Žádné konkrétní využití nebylo specifikováno. Stejná otázka byla položena při osobním rozhovoru s garantkou OÚP NPÚ, která uvedla, že nejvhodnější variantou je vytvoření bytových jednotek. V březnu roku 2016 proběhla osobní schůzka s majitelem zámku spojená s prohlídkou vnitřních prostor původní zámecké budovy. Je připraven projekt na vytvoření samostatných bytových jednotek a kanceláří. Především by se jednalo o prostory pro soukromé využití rodiny a přátel majitele, s možností pronajímání. Vzhledem k náročnosti rekonstrukce není vypracován plán na využití dalších objektů rozlehlého areálu, ani památkově chráněného pivovaru. Aktuálně se

¹³² Pozn. Šetření provedeno formou elektronického dotazníku zaslaného příslušným osobám na podzim roku 2015.

¹³³ Seznam ohrožených nemovitých památek. *Národní památkový ústav: MonumNet*. [online]. © 2003-2015 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/ohr/ohrdetail.php?IdReg=141816&oKodOk=2101&PrirUbytOd=03.05.1958&PrirUbytDo=07.11.2015&Limit=25>

¹³⁴ PRIMUSOVÁ, Dagmar. Osobní rozhovor. Praha, 7. 12. 2015

majitel zajímá především o úspěšné zahájení zmíněné rekonstrukce. Možnost prodeje dalších objektů není vyloučena.¹³⁵

Vlastní návrh využití dle analýzy

Díky rekonstrukci kláštera sv. Františka ve městě vznikly nové výstavní a společenské prostory a tak se stal jednou z hlavních atraktivit města. Jak již bylo uvedeno výše, Votice aktuálně nepotřebují další prostory pro rozvoj cestovního ruchu a občanské vybavenosti. Z tohoto důvodu není jednoduché určit nejlepší potenciální využití zámku pro turismus. Vytvoření dalších ubytovacích kapacit by bylo zbytečné, protože ve městě je několik penzionů a navštěvují jej především jednodenní turisté. Trendem posledních let je vytváření seminárních hotelů. V okolí města se již nachází několik podobných zařízení, které spojují incentivní cestovní ruch s agroturistikou (Statek Otradovice, Čapí hnízdo). Zámecká expozice by v této lokalitě také byla nadbytečná a to především z důvodu vyšší koncentrace instalovaných zámků v okolí (Konopiště, Jemniště aj.) Muzejní expozice je již vytvořena v areálu kláštera a v radnici. Na základě všech výše uvedených informací bylo usouzeno, že nejlepší variantou je vytvoření prostor pro obývání (bytové jednotky k pronájmu nebo prodeji) a pro komerční účely a kanceláře. Nabízí se i možnost obnovení činnosti pivovaru. V Příloze 9 se nachází mapa s umístění zámku, popis areálu a fotodokumentace.

Závěrem lze říci, že budova Starého zámku bude pravděpodobně brzy vyřazena se Seznamu nejohroženějších památek a to především z důvodu zodpovědného přístupu majitele a jeho rodiny, pro které se zámek stal citlivou záležitostí. Přestože nebude využíván v oblasti cestovního ruchu, je důležité, že bude zachována jako historická hodnota a zlepší se estetická podoba místa. Do budoucna podobný osud snad potká i další objekty areálu.

¹³⁵ MACEŠKA, Alois. Osobní rozhovor. Praha, 23. 3. 2016

Závěr

Tato práce se zabývala především problematikou a aktuální situací méně známých a ohrožených zámků Benešovska. V průběhu zpracovávání tématu, se ukázalo, že s sebou přináší řadu otázek ohledně současného fungování památkové péče, kulturní politiky státu a úroveň finanční pomoci majitelům památkových objektů. To, že je na našem území tolik zanedbávaných kulturních památek, především tedy v soukromém vlastnictví, naznačuje, že jsou ve zmíněných oblastech jisté nedostatky a je nutno přimět majitele k zodpovědnějšímu nakládání s památkou. Pro majitele je angažovanost pracovníků památkové péče často spíše překážkou, legislativní a stavební požadavky bývají náročné a složité. Téma je stále aktuální, i v průběhu zpracování se situace kolem analyzovaných objektů stále vyvíjela a nové skutečnosti bylo nutno průběžně do práce začleňovat. V jednom případě soukromý majitel osobně představil projekt rekonstrukce, v druhém se zahraniční vlastník rozhodl po dlouhém jednání zámek neprodat a tak snaha obce o smysluplné využití chátrajícího objektu pravděpodobně končí. Jinde se naopak ukázalo, že se liknavý přístup majitele nemění, a tak navržené využití stále zůstává jediným a pouze teoretickým.

Cílem práce bylo vytvořit ucelený seznam méně známých zámků a stručně popsat jejich využití a stav. Toho bylo dosaženo pomocí rešerše zdrojů, jejichž podrobnost a aktuálnost se však lišila v závislosti na druhu využití a majiteli objektu. Výběr inspirativních příkladů se podařil také díky ochotě dotčených osob sdělit aktuální informace. Hlavním cílem bylo určení možného využití vybraných ohrožených objektů na základě podrobné analýzy zámku a jeho okolí. Ne všechny vypracované návrhy se vztahují k cestovnímu ruchu, protože bylo usouzeno, že vytvoření zámecké, muzejní expozice nebo ubytovacího zařízení by nebylo perspektivní. K podrobnější analýze pomohly návštěvy a prohlídky obcí, komunikace a osobní schůzky se starosty, soukromým majitelem a odborníky z NPÚ. Tito aktéři dodali cenné neveřejné informace, vlastní návrhy, popsaly problémy a vize. Bohužel se nepodařilo získat informace od všech soukromých majitelů, a tedy nešlo vždy porovnat názor obce, NPÚ a autorky práce s důležitým pohledem vlastníka zámku, který o budoucnosti rozhoduje.

Vzhledem k rozsahu a zaměření práce nebyla zpracována podrobná studie, která by zahrnovala také technické parametry objektu, což by vedlo ke konkretizaci možností využití, včetně návrhu stavebních prací a financování.

Použitá literatura a zdroje

Knižní zdroje

- FORET, Miroslav a Věra FORETOVÁ. *Jak rozvíjet místní cestovní ruch*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0207-x
- HABART, Čeněk. *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko: popis a dějiny krajiny mezi stříbropěnnou Vltavou a památným Blaníkem a vylíčení života jejího lidu*. 2. vyd. Praha: Fantom Print, 1994, 4. sv. ISBN 80-901734-0-3
- HESKOVÁ, Marie. *Základní problémy cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-7079-047-4
- CHOTĚBOR, Petr. Povrchový průzkum tvrze v Chotýšanech. In: BRANDL, Zdeněk a Josef, PETRÁŇ, ed. *Sborník vlastivědných prací z Podblanicka*. Praha: Okresní muzeum Benešov - Státní zemědělské nakladatelství, 1983. s. 169-181
- INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: (základy)*. přeprac. 2. vyd. Praha: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1569-4
- INDROVÁ, Jarmila, Vlasta MALÁ a kol. *Cestovní ruch I*. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0799-4
- KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha: Grada, 2005. Expert. ISBN 80-247-1104-4
- KIRÁLOVÁ, Alžbeta. *Marketing: destinace cestovního ruchu*. Praha: Ekopress, 2003. ISBN 80-86119-56-4
- KOČÍ, Libor. *Chotýšany*. Chotýšany: Obecní úřad Chotýšany, 2000. ISBN 80-2386-491-2
- KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4603-6
- KUBÍK, Viktor a ELIÁŠEK, Jan. *Střední Čechy*. Český Krumlov: Vydavatelství MCU, 2013. ISBN 978-80-7339-231-4
- MALÁ, Vlasta. *Cestovní ruch: (vybrané kapitoly)*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-7079-443-7
- NEJDL, Karel. *Management destinace cestovního ruchu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-673-8
- PAVLOVSKÝ, Pavel. *Vyprávění o Voticích*. Praha: Maroli, 2000. ISBN 80-902513-9-0
- PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-462-8
- PETRÁŇ, Josef a Tomáš DURDÍK. *Benešovsko - Podblanicko*. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1985. ISBN 54-008-85
- SKALICKÁ, Anna a ZELENÝ, Václav. Zámecký park v Souticích. In: BRANDL, Zdeněk a Josef, PETRÁŇ, ed. *Sborník vlastivědných prací z Podblanicka. In Memorandum PhDr. Jiřího Tywoniaka*. Benešov: Muzeum okresu Benešov a Státní okresní archiv Benešov, 1996. s. 191-203. ISBN 80-902115-2-6

- ÚLOVEC, Jiří. *Ohrožené hrady, zámky a tvrze Čech*. Praha: Libri, 2005, 2 sv. ISBN 80-7277-169-8
- ÚLOVEC, Jiří. Tvrz a zámek v Třebešicích u Divišova. In: BRANDL, Zdeněk a Josef, PETRÁŇ, ed. *Sborník vlastivědných prací z Podblanicka*. Benešov: Muzeum Okresu Benešov, 2000. s. 103-129. ISBN:80-86452-07-7
- VLČEK, Pavel. *Encyklopedie českých zámků*. 4. vyd. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-004-7
- ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompl. přepr. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2
- ZELENÝ, Václav. Zámecký park v Chotýšanech. In: BRANDL, Zdeněk a Josef, PETRÁŇ, ed. *Sborník vlastivědných prací z Podblanicka*. Benešov: Muzeum okresu Benešov: Okresní archiv, 1993. s. 83-95. ISSN 0487-5648
- ZEMEK, Václav. *Opomíjená místa na Podblanicku II*. 2. vyd. Vlašim: Český svaz ochránců přírody, 2009. ISBN 978-80-86327-80-8

Periodika a další tištěné zdroje

- GLOSOVÁ, Michaela a Dagmar, PRIMUSOVÁ. Správní obvod obce Benešov. *Ročenka NPÚ 2006 - příloha k časopisu Památky středních Čech*. 2007, č. 2, s. 56. ISSN 0862-1586
- GLOSOVÁ, Michaela a Dagmar, PRIMUSOVÁ. Správní obvod obce Benešov. *Ročenka NPÚ 2008 - příloha k časopisu Památky středních Čech*. 2009, č. 2, s. 54. ISSN 0862-1586
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. *Evidenční list - část nemovité památky: 23814/2-187*. Praha, 2008
- VESELÝ, Jan. Oddělení průzkumů a dokumentace. *Ročenka NPÚ 2013 - příloha k časopisu Památky středních Čech*. 2014, č. 2, s. 74. ISSN 0862-1586
- VESELÝ, Jan. Oddělení průzkumů a dokumentace. *Ročenka NPÚ 2010 - příloha k časopisu Památky středních Čech*. 2011, č. 2, s. 60. ISSN 0862-1586

Internetové zdroje

- JANOUCHOVÁ, Veronika a HEŘMANOVÁ, Eva. Turismus kulturní (cultural tourism). In: *Arts Lexikon* [online]. 9. 8. 2015 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: http://artslexikon.cz/index.php/Turismus_kulturn%C3%AD
- HEŘMANOVÁ, Eva. Turista kulturní. In: *Arts Lexikon* [online]. 3. 6. 2015 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: http://artslexikon.cz/index.php/Turista_kulturn%C3%AD
- UNESCO. *Národní památkový ústav*. [online]. 6. 3. 2015 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/>
- Památkový zákon. *Národní památkový ústav*. [online]. 16. 4. 2014 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>
- Nakládání s památkovým fondem. *Ministerstvo kultury*. [online]. © 2007 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/nakladani-s-pamatkovym-fondem-18034/>

- Analýzy, koncepce, dokumenty. *Ministerstvo kultury*. [online]. © 2007 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/analyzy-koncepce-dokumenty/default.htm>
- Činnost odboru památkové péče. *Ministerstvo kultury*. [online]. © 2007 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=427>
- Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení. *Ministerstvo kultury*. [online]. © 2007 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>
- Národní památkový ústav. *Ministerstvo kultury*. [online]. © 2007 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=98>
- 117D815 – Podpora obnovy a rozvoje venkova. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj: Zásady podprogramu 1*. [online]. © 2012 [cit. 2015-11-20]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/436caf13-c94c-4d16-8578-fbc99dbb7a4c/Zasady-podprogramu_1.pdf
- Etický kodex. *Asociace restaurátorů*. [online]. © 2016 [cit. 2015-12-05]. Dostupné z: <http://www.asociace-restauratoru.cz/?what=ek>
- TUČEK, Jan. Prezentace 2014 – Prijezdovy-cestovni-ruch-CR-prezentace-4Q-2014. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj*. [online]. 17. 3. 2015 [cit. 2015-11-20]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/8a19cfc5-7551-4cb8-b9df-937f8bc2bef3/Prijezdovy-cestovni-ruch-CR-prezentace-4Q-2014.pdf>
- TUČEK, Jan. 2015 3Q Prezentace – Prezentace-Prijezdovy-cestovni-ruch-za-3-ctvrtleti-2015. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj*. [online]. 25. 11. 2015 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/8a19cfc5-7551-4cb8-b9df-937f8bc2bef3/Prijezdovy-cestovni-ruch-CR-prezentace-4Q-2014.pdf>
- Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014-2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj*. [online]. 23. 7. 2013 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/01144b63-0600-43c1-9bf5-cdd487c313fb/MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf>
- Nejnavštěvovanější turistické cíle roku 2014. *Czech Tourism*. [online]. 26. 6. 2015 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/pro-media/tiskove-zpravy/nejnavstevovanejsi-turisticke-cile-roku-2014/>
- VANĚČKOVÁ, Eva. Výzkum zaměřený na domácí cestovní ruch. Střední Čechy. In: *Czech Tourismus*. [online]. 30. 10. 2014 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: http://monitoring.czechtourism.cz/CzechTourism/res/leto2014/Stredni_Cechy_Leto-2014_CZ.pdf
- Návštěvnost památek v krajích ČR v roce 2012. In: *Nipos-mk*. [online]. 23. 5. 2013 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/navstevnost_pamatek_2012.pdf
- Návštěvnost památek v krajích ČR v roce 2013. In: *Nipos-mk*. [online]. 14. 5. 2014 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/Navstevnost_PAMATKY_2013.pdf
- Návštěvnost památek v krajích ČR v roce 2014. In: *Nipos-mk*. [online]. 19. 5. 2015 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/PAMATKY_navstevnost_2014.pdf

- Návštěvnost muzeí a galerií v krajích ČR v roce 2012. In: *Nipos-mk*. [online]. 23. 5. 2013 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/navstevnost_muzei_2012.pdf
- Návštěvnost muzeí a galerií v krajích ČR v roce 2013. In: *Nipos-mk*. [online]. 14. 5. 2014 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/Navstevnost_MUZEIA_2013.pdf
- Návštěvnost muzeí a galerií v krajích ČR v roce 2014. In: *Nipos-mk*. [online]. 19. 5. 2015 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/MUZEIA_navstevnost_2014.pdf
- TOP 100 – nejnavštěvovanější místa v České republice. *České hrady a zámky: kam na výlet, tipy na výlet*. [online]. 22. 5. 2015 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.hrady-zamky-cr.cz/pamatky/top.php>
- Koncepce v oblasti kultury. *Středočeský kraj: Kultura*. [online]. © 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/koncepce-v-oblasti-kultury>
- Financování obnovy kulturních památek. *Středočeský kraj: Kultura*. [online]. © 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/kultura/financovani-obnovy-kulturnich-pamatek>
- Program podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím ORP 2014. In: *Ministerstvo kultury*. [online]. 31. 3. 2015 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/ORP-2014_tabulkyII.pdf
- Havarijní program 2014. In: *Ministerstvo kultury*. [online]. 31. 3. 2015 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/HP-2014-tabulkyII.pdf>
- Historie ústavu archeologické památkové péče Středních Čech. *ÚAPPSC – Ústav archeologické památkové péče Středních Čech*. [online]. © 2005 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.uappsc.cz/historie.html>
- Charakteristika okresu Benešov. *Český statistický úřad: ČSÚ pro Středočeský kraj*. [online]. 1. 2. 2016 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_okresu_benesov
- Světové dědictví, NKP, chráněná území. *Národní památkový ústav: MonumNet*. [online]. © 2003-2015 [cit. 2015-12-05]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/hledani.php>
- Obecně prospěšná společnost Posázaví. *Posázaví o.p.s.* [online]. © 2004 – 2016 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: http://firma.posazavi.com/cz/article.asp?article_id=3010
- Místní akční skupina Posázaví versus Posázaví o. p. s. *Posázaví o.p.s.* [online]. © 2004 – 2016 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: http://leader.posazavi.com/cz/article.asp?article_id=5468
- O nás. *Český svaz ochránců přírody Vlašim: Chráníme přírodní a kulturní dědictví podblanicka*. [online]. © 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: <http://www.csopvlasim.cz/cs/454-o-nas>
- APLETAL, Petr. Kraj Blanických rytířů – nová turistická oblast. In: *ECONNECT*. [online]. 21. 6. 2006 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z:

http://econnect.ecn.cz/index.stm?apc=ztvi624a1907473&sh_itm=f8e1e651697b3e4568ee2c9511a82ddd&add_disc=1

- Kraj blanických rytířů. *Posázaví o.p.s.*. [online]. © 2004 – 2016 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z: http://firma.posazavi.com/cz/article.asp?article_id=3876
- Výkladový slovník – Zámek Veltrusy. *Zámek Veltrusy*. [online]. 1. 2. 2016 [cit. 2015-12-11]. Dostupné z: <http://www.zamek-veltrusy.cz/vykladovy-slovník/?pismo=Z>
- Neveklov – oficiální stránky města. [online]. Neveklov: Město Neveklov, © 2006 – 2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.neveklov.cz/>
- Zámek Jablonná. [online]. Neveklov: Zámek Jablonná nad Vltavou, © 2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.zamekjablonna.cz>
- Třebešice. [online]. Třebešice: Obec Třebešice, © 2008 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.obectrebesice.cz/>
- Zámek Třebešice: Zámek Třebešice – barokní zámek u Benešova u Prahy. [online]. Třebešice u Divišova: Zámek Třebešice, © 2009-2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.zamektrebesice.cz/>
- Čechtice. *turistik.cz*. [online]. © 2000-2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.turistik.cz/cz/kraje/stredocesky-kraj/okres-benesov/cechtice/kategorie/historie-a-umeni/hrady-a-zamky/okoli-20/>
- Muzeum Podblanicka, p. o. – Pobočka Zámek Růžkovy Lhotice. *Asociace muzeí a galerií ČR*. [online]. 8. 12. 2015 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.cz-museums.cz/adresar/stredocesky-kraj/benesov/ruzkovy-lhotice/hudebni-tradice-podblanicka/>
- Stálé expozice. *Muzeum Podblanicka*. [online]. © 2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.muzeumpodblanicka.cz/expozice.php>
- Růžkovy Lhotice. *ZD Čechtice*. [online]. © 2016 [cit. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.zdcechtice.cz/obec/lhotice.htm>
- Informace o obci. *Oficiální stránky obce Chotýšany*. [online]. 25. 1. 2015 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.chotysany.cz/informace-o-obci/>
- Farní kostel sv. Havla. In: *Oficiální stránky obce Chotýšany*. [online]. 9. 12. 2011 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: http://www.chotysany.cz/e_download.php?file=data/editor/53cs_5.pdf&original=WEB+-+Farn%C3%AD+kostel+sv.+Havla.pdf
- O chotýšanském panství a zámku. In: *Oficiální stránky obce Chotýšany*. [online]. 20. 10. 2014 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: http://www.chotysany.cz/e_download.php?file=data/editor/53cs_1.pdf&original=WEB+-+Chot%C3%BD%C5%A1ansk%C3%A9+panstv%C3%AD++a+z%C3%A1mek+I.%C4%8D%C3%A1st.pdf
- ŠUMBEROVÁ, Barbora. Chátrající památky: zkáza zámku Chotýšany. In: *Dům a zahrada – bydlení je hra*. [online]. 6. 4. 2013 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.dumazahrada.cz/blog/kauza/20298-zkaza-zamku-chotysany/#.VpT-k1LVpSF>
- Prodej zámku a hospodářských budov v obci Chotýšany u Benešova. *Reality Mix*. [online]. © 1999—2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z:

<http://realitymix.centrum.cz/detail/chotysany/prodej-zamku-a-hospodarskych-budov-v-obci-chotysany-u-benesova-4012862.html>

- Titulní strana. *Oficiální stránky obce Soutice*. [online]. Soutice: Obecní úřad. 2. 2. 2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.soutice.cz/>
- Ocenění. *Vesnice roku v Programu obnovy venkova*. [online]. © 2011 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.vesniceroku.cz/o-soutezi/oceneni>
- Události v obci. *Oficiální stránky obce Soutice*. [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.soutice.cz/udalosti-v-obci/>
- Současnost. *Oficiální stránky obce Soutice*. [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.soutice.cz/urad-obce/informace-o-obci/soucasnost/>
- Muzeum. *Oficiální stránky obce Soutice*. [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.soutice.cz/muzeum-1/>
- *Občasník obce Soutice: Souticoviny* [online]. Soutice: Obec Soutice, 2015, roč. 2. [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: http://www.soutice.cz/e_download.php?file=data/editor/149cs_13.pdf&original=Souticoviny.pdf
- Muzeum. *Oficiální stránky Města Trhový Štěpánov*. [online]. © 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.trhovystepanov.cz/muzeum/>
- Turista. *Oficiální stránky Města Zruč nad Sázavou*. [online]. © 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.mesto-zruc.cz/turista-1/>
- Historie. *Oficiální stránky obce Soutice*. [online]. 2. 2. 2016 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.soutice.cz/urad-obce/informace-o-obci/historie/>
- Město Votice: Kde Votice najdete. *Město Votice*. [online]. 4. 1. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/kde-votice-najdete/d-2463/p1=15348>
- Klášter: Historie. *Město Votice*. [online]. 8. 1. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/kde-votice-najdete/d-2463/p1=15348>
- O Voticích. *Město Votice*. [online]. 15. 6. 2007 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/o-voticich/d-36845/p1=15560>
- Informační a městské kulturní centrum Votice: Popis služeb, kontakty. *Město Votice*. [online]. © 2016 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/popis-sluzeb-kontakty/os-10229/p1=17143>
- Dotace. *Votice: ... pomozme si sami* [online]. © 2012 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://klaster-votice.webnode.cz/dotace/>
- Votice a jeho části: Místní části. *Město Votice*. [online]. 4. 1. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/mistni-casti/d-2779/p1=15349>
- Základní informace. *Město Votice*. [online]. 16. 1. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/zakladni-informace/d-9629/p1=15399>
- Přírodní park Džbány-Žebrák. *Město Votice*. [online]. 16. 1. 2006 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.mesto-votice.cz/prirodni-park-dzbany-zebrak/d-9729/p1=15400>
- Statek Otradovice – poznejte život na bio statku. *Kudy z nudy*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktivity-a-akce/Aktivity/Jak-to-chodi-na-bio-statku.aspx>

- Kolem Votic za poznáním. *Město Votice*. [online]. 5. 2. 2010 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://www.mesto-votice.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=18504&id=38120
- Naučné stezky: Po stopách bitvy u Jankova. *Město Votice*. [online]. 5. 2. 2010 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://www.mesto-votice.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=18504&p1=16246&id=38122
- Seznam ohrožených nemovitých památek. *Národní památkový ústav: MonumNet*. [online]. © 2003-2015 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/ohr/ohrdetail.php?IdReg=141816&oKodOk=2101&PriUbytOd=03.05.1958&PriUbytDo=07.11.2015&Limit=25>

Osobní rozhovory

- CÁDER, Radovan. Osobní rozhovor. Benešov, 12. 1. 2016
- EXNEROVÁ, Alena. Osobní rozhovor. Soutice, 11. 1. 2016
- KOVÁŘ, Bohuslav. Osobní rozhovor. Chotýšany, 30. 11. 2015
- MACEŠKA, Alois. Osobní rozhovor. Praha, 23. 3. 2016
- PRIMUSOVÁ, Dagmar. Osobní rozhovor. Praha, 7. 12. 2015

Seznam tabulek, grafů a obrázků

- **Tabulka 1:** Vývoj vlivu CR na makroekonomické údaje mezi lety 2010 a 2014
- **Tabulka 2:** Rozložení zahraničních návštěvníků vybraných krajů za rok 2015
- **Tabulka 3:** Rozložení kapacity dle typu HUZ
- **Tabulka 4:** Nejnavštěvovanější turistické cíle v roce 2014
- **Tabulka 5:** Vývoj návštěvnosti HUZ v kraji mezi lety 2012 a 2015
- **Tabulka 6:** Návštěvnost a kapacita HUZ v kraji v roce 2014
- **Tabulka 7:** Vývoj návštěvnosti nejvýznamnějších atraktivit kraje v tis.
- **Tabulka 8:** Vybrané podpory MK ve Středočeském kraji v roce 2014
- **Tabulka 9:** SWOT analýza pro využití zámku dle návrhu obce Chotýšany
- **Tabulka 10:** SWOT analýza pro adaptaci zámku Soutice na HUZ
- **Graf 1:** Návštěvnost zámku Jablonná
- **Graf 2:** Návštěvnost zámku v Růžkových Lhoticích
- **Obrázek 1:** Oblast benešovského okresu
- **Obrázek 2:** Analyzované zámky
- **Obrázek 3:** Zámky v okrese Benešov
- **Obrázek 4:** Umístění zámku v obci Chotýšany
- **Obrázek 5:** Letecký pohled na areál zámku Chotýšany

- **Obrázek 6:** Stav zámku Chotýšany v červenci roku 2015 I.
- **Obrázek 7:** Stav zámku Chotýšany v červenci roku 2015 II.
- **Obrázek 8:** Umístění zámku v obci Soutice
- **Obrázek 9:** Letecký pohled na areál zámku Soutice
- **Obrázek 10:** Aktuální stav zámku Soutice I.
- **Obrázek 11:** Aktuální stav zámku Soutice II
- **Obrázek 12:** Umístění Starého zámku ve městě Votice
- **Obrázek 13:** Letecký pohled na areál Starého zámku ve Voticích
- **Obrázek 14:** Aktuální stav zámku na podzim roku 2015 I.
- **Obrázek 15:** Aktuální stav zámku na podzim roku 2015 II.

Seznam příloh

- **Příloha 1** - Typy cestovního ruchu dle jednotlivých hledisek
- **Příloha 2** - Pojmy spojené s výkonem památkové péče
- **Příloha 3** - Zámky v okrese Benešov na mapě
- **Příloha 4** - Příklady atraktivit Středočeského kraje
- **Příloha 5** - Vybrané obce na Benešovsku a jejich atraktivita
- **Příloha 6** - Soupis všech zámků Benešovska
- **Příloha 7** - Zámek Chotýšany
- **Příloha 8** - Zámek Soutice
- **Příloha 9** - Starý zámek Votice

Přílohy

Příloha 1 - Typy cestovního ruchu dle jednotlivých hledisek

1. Dle převažující **motivace** účasti se rozlišuje například rekreační, kulturně poznávací, sportovní, zdravotní, profesní či cestovní ruch s náboženskou orientací.
2. Dle vztahu k **platební bilanci** státu je definován cestovní ruch aktivní (příjezdový) a pasivní (výjezdový).
3. Dle **místa realizace** se cestovní ruch dělí na mezinárodní, domácí, zahraniční, světový, národní a vnitrostátní. Rozlišení je vytvořeno na základě toho, zda občan cestuje v rámci své země či v zahraničí.
4. Dle **délky pobytu** je určen krátkodobý (maximálně tři přenocování) a dlouhodobý (čtyři a více nocí strávených v cílové destinaci) cestovní ruch.
5. Dle **způsobu zabezpečení** produktu je možnost účasti na organizovaném nebo neorganizovaném cestovním ruchu, což je spojeno činností cestovních kanceláří.
6. Dle **počtu účastníků** je základní dělení na individuální a skupinový turismus.
7. Dle **způsobu financování** je cestování komerční nebo sociální (s příspěvkem od státu či zaměstnavatele).
8. Dle **věku účastníků** lze rozlišovat cestovní ruch dětí, mládeže, rodin s dětmi, seniorů a dalších věkově specifických skupin.
9. V neposlední řadě je kritériem **prostředí pobytu**. Zde je definován cestovní ruch městský, venkovský, lázeňský a ve střediscích cestovního ruchu.¹³⁶

¹³⁶ INDROVÁ, Jarmila, MALÁ Vlasta a kol. *Cestovní ruch I*. Praha: Oeconomica, 2004, s. 18-27. ISBN 80-245-0799-4

Příloha 2 - Pojmy spojené s výkonem památkové péče

- **Rehabilitace:** Tento pojem všeobecně označuje úpravy a rekonstrukce památkových objektů pro potřeby všestranného zhodnocení.
- **Restaurace:** Jedná se o souhrn řady uměleckých, řemeslných a technických prací, které obnovují daný předmět, a to s cílem respektovat materiálovou a výtvarnou autenticitu a zachovat estetickou a historickou hodnotu a jednotu díla.¹³⁷
Restaurování je dle zákona uváděno jako výtvarná metoda, která musí respektovat Etický kodex vydaný Asociací restaurátorů.¹³⁸
- **Rekonstrukce:** Znamená znovuvytvoření (nikoliv okopírování) díla a její náplní jsou zásahy do konstrukcí objektu (odstraňování nevyhovujících částí a nahrazování novými na základě původního vzoru či plánů). Rekonstrukce je důležitá v případě, že je objekt v procesu destrukce a pro zachování jeho funkčnosti je nutno více zasáhnout.
- **Regenerace (obroda):** V oblasti památkové péče se týká především měst a sídlišť. Jedná se o proces navrácení původní funkce dané lokality. Podstatou je udržovat v turisticky zatížených oblastech i místní obyvatele, lokální historické hodnoty a činnosti.¹³⁹
- **Konzervace:** Tento výraz označuje především fixaci současného stavu předmětu a zabránění jeho znehodnocování pod vlivem vnějších faktorů. Konzervace je prováděna chemickými a mechanickými zásahy (podepření, zakrytí) a nejedná se žádné úpravy vzhledu, jako například doplnění chybějících částí.¹⁴⁰
- **Renovace:** Uvedení do původního stavu
- **Adaptace:** přizpůsobení novému účelu

¹³⁷ PEK, Tomáš. *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*.

Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 86. ISBN 978-80-7357-462-8

¹³⁸ Etický kodex. *Asociace restaurátorů*. [online]. © 2016 [cit. 2015-12-05]. Dostupné z:

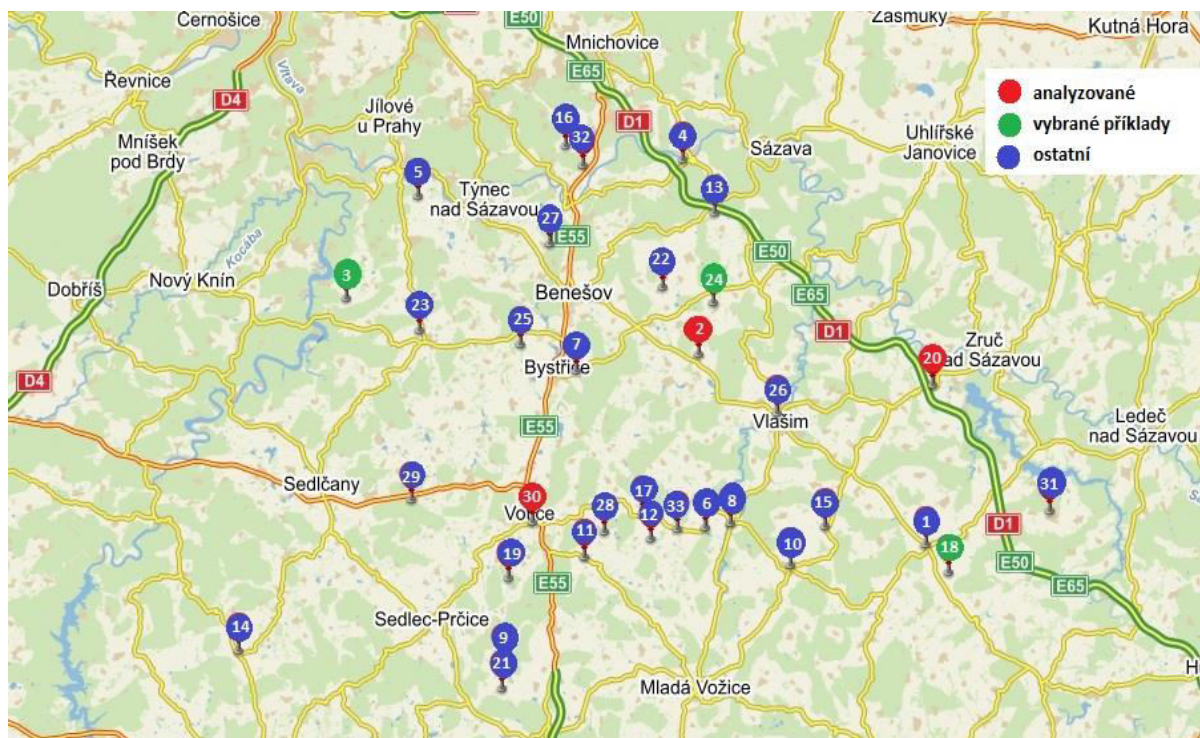
<http://www.asociace-restauratoru.cz/?what=ek>

¹³⁹ PEK, ref. 137, s. 86.

¹⁴⁰ PEK, ref. 137, s. 85

Příloha 3 – Zámky v okrese Benešov na mapě

Obrázek 3: Zámky v okrese Benešov

Zdroj: vlastní úprava mapy, dostupné z: <http://mapy.cz/>

1. Čechtice 2. Chotýšany 3. Jablonná 4. Komorní Hrádek 5. Lešany 6. Libouň 7. Líšno 8. Louňovice 9. Milhostice 10. Načeradec 11. Neustupov 12. Odlochovice 13. Ostředek 14. Petrovice 15. Prácheň 16. Pyšely 17. Ratměřice 18. Růžkovy Lhotice 19. Smilkov 20. Soutice 21. Střeziměř 22. Střížkov 23. Tloskov 24. Třebešice 25. Tvoršovice 26. Vlašim 27. Vidláková Lhota 28. Vlčkovice 29. Vojkov 30. Starý a Nový zámek Votice 31. Vraždovy Lhotice 32. Vysoká Lhota 33. Zvěstov

Příloha 4 – Příklady atraktivit Středočeského kraje

typ památky či zařízení	příklady
muzea (42)	Regionální muzeum v Kolíně, Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy, Regionální muzeum v Jílovém u Prahy, Muzeum Podblanicka či České muzeum stříbra
památky UNESCO (1)	Historické jádro Kutné Hory spolu s chrámem sv. Barbory a kostelem Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci
Evropské dědictví (1)	Zámeček Vysoká u Příbrami
Národní kulturní památky (29)	Kostel sv. Jakuba v Jakubu u Kutné Hory, Zámek Mnichovo Hradiště, Hrad Český Šternberk, Slovanské hradiště Slavníkovců Libice či Městské opevnění v Kouřimi
hrady a zámky	Hrady: Karlštejn, Křivoklát Točnick, Český Šternberk Zámky: Konopiště, Žleby, Kačina, Lány, Mělník
Kláštery	Klášter sv. Františka z Assisi ve Voticích, klášter Minoritů v Mladé Boleslavi, Sázavský klášter, Kapucínský klášter v Mělníku
poutní místa	Svatá hora u Příbrami, Velký Blaník
městské PR (2)	Historické jádro měst Kolín a Kutná hora
vesnické PR (10)	Bošín, Dobrovíz, Olešno, Nosálov, Víska
archeologické PR (2)	Libodřický mohylník u Kolína a Slavníkovská Libice u Poděbrad
městské PZ (34)	Beroun, Slaný, Český Brod, Kouřim, Ondřejov, Jílové u Prahy, Rakovník
vesnické PZ (26)	Skalsko, Březinka, Jestřebice, Losiny, Mořinka
krajinné PZ (2)	Osovsko a Žehušicko ¹⁴¹

¹⁴¹ Světové dědictví, NKP, chráněná území. *Národní památkový ústav: MonumNet*. [online]. © 2003-2015 [cit. 2015-12-05]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/hledani.php>

Příloha 5 - Vybrané obce na Benešovsku a jejich atraktivita

Benešov

Toto město vzdálené přibližně 40 kilometrů jižně od Prahy, nabízí ve svém obvodu jednu z nejvýznamnějších atraktivit celého středočeského kraje a to státní zámek Konopiště. V centru města se nachází pozůstatky minoritského kláštera vypáleného husity v roce 1420. Na vrchu Karlov u městského hřbitova stojí původně raně gotický kostel sv. Mikuláše s barokními úpravami ze 17. století. Mezi další kulturní památky lze zařadit Piaristickou barokní kolej s kostelem sv. Anny. Regionální dosah má Pobočka Muzea Podblanicka a Muzeum umění a designu v secesní budova na Malém náměstí.

Křečovice

Jedná se o rodiště hudebního skladatele Josefa Suka (1874 – 1935) a místo natáčení slavného českého filmu Vesničko má středisková. Nachází se zde rodná světnice i hrob skladatele a Sukova alej. Za zmínku též stojí barokní kostel sv. Lukáše.

Louňovice pod Blánkem

Zdejší obec vznikla založením ženského premonstrátského kláštera roku 1149, který však zanikl v době husitských válek. Nachází se zde renesanční zámek z 16. století (barokní přestavba) s expozicí představující Bláník a archeologický výzkum v Louňovicích, dále gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie (barokní přestavba) a rokoková kaple se dřevěnou sochou sv. Jana Nepomuckého. Pod Louňovice spadá obec Libouň s kostelem sv. Václava, románskou rotundou a zámek a obec Roudný, v jejímž okolí se od 14. do poloviny 20. století těžilo zlato.

Miličín

V Miličíně, který se zmiňuje od 13. století a stal se majetkem rodu Rožmberků, se nachází gotický, barokně přestavěný kostel Narození Panny Marie s oltářním obrazem od Petra Brandla, dále kaple Utrpení Krista z poloviny 18. století a v okolí křížová cesta na Kalvárii s legendárním skalním útvarem Miličínský lev.

Netvořice

Netvořice vznikly jako osada pod správou Pražské kapituly sv. Víta. Za druhé světové války byly vykliděny a staly se součástí cvičiště SS. Nachází se zde dva kostely – Nanebevzetí Panny Marie a Církve československé husitské. Pro návštěvníky je celoročně otevřeno Městské muzeum a Muzeum motocyklů. Nedaleko ve vsi Lešany je

významná expozice Vojenského technického muzea. Za zmínku také stojí nedaleký barokní statek Benice (hřebčín Favory)

Neveklov

Město Neveklov se může pyšnit původně gotickým a barokně přestavěným kostelem sv. Havla, barokní farou, kaplí se sochou Panny Marie ze 17. století či Morovým sloupem z 18. století. Nedaleko se nachází turisticky oblíbená Neštětická hora a rekreační centrum Měřín u vodní nádrže Slapy.

Poříčí nad Sázavou

Nedaleko této obce se v roce 1420 odehrála jedna z husitských bitev pod velením Jana Žižky. Nachází se zde dva románské kostely: Kostel sv. Petra a Pavla z konce 11. století s barokním zařízením a cennými malbami ze 13. století a kostel sv. Havla z roku 1230, upravován během 17. až 19. století s románským portálem, kryptou a barokním vyřezávaným vybavením od Lazara Widmana.

Sázava

Dnešní město Sázava vzniklo jako poddanská osada benediktinského kláštera z roku 1032. Klášter rozvíjel slovanskou liturgii do roku 1097, poté přešel do správy Břevnovského kláštera. Znamou historickou osobností je mnich sázavský. Z kláštera se jako torzo dochoval gotický kostel, klášter nebyl nikdy dostavěn. V areálu se nachází gotická kapitulní síň s freskami z 14. století a barokní chodba s freskami ze života sv. Prokopa. Na klášterní zahradě jsou zbytky zdiva kostela sv. Kříže. Ve městě je významná sklářská huť z roku 1837.

Sedlec-Prčice

Sedlec-Prčice je nejvíce spojován s tradičním pěším pochodem Praha-Prčice, kterého se ročně účastní stovky lidí. Ve městě je zbarokizovaný kostel sv. Vavřivce ze 12. století, klášter z první poloviny 19. století (dnes nemocnice). V části Sedlec se nachází kostel sv. Jeronýma z 12. století s novorománskou přestavbou. Nedaleko je regionálně významné rekreační a sportovní středisko Monínec.

Týnec nad Sázavou

V Týnci stojí významná románská rotunda sv. Václava z 11. století a dále kamenný palác s věží a opevněním z 13. století, který sloužil jako přemyslovské sídlo. Později zde vznikla kameninová manufaktura, v jejíž budově se dnes nachází muzeum. K návštěvě dále láká gotický barokně přestavěný kostel sv. Šimona a Judy. Nedaleko, na trase oblíbené cyklostezky i naučné stezky podél řeky Sázavy se na vysokém kopci

nachází zřícenina hradu Zbořený Kostelec (královský hrad ze 14. Století, zničen za husitských válek). V jeho okolí je přírodní rezervace Čížov.

Vlašim

První zmínka o obci, dnes městě, je z roku 1320, kdy zde stál již hrad a kostel. Vlašim patřila pánům z Vlašimi a jedním z nich byl i pražský arcibiskup Jan Očko z Vlašimi. Původně gotický hrad ze 14. století byl postupně přestavován na zámek a v 19. století barokně upraven, dnes zde sídlí Muzeum Podblanicka a Střední odborné učiliště. V okolí zámku je rozlehlý anglický park s romantickými stavbami (pavilon, hrad) a s naučnou stezkou. Ve vstupech se nachází novogotické brány.

Zlenice

Nedaleko Zlenic, nad břehem řeky Sázavy se vypíná zřícenina hradu Hláška z první poloviny 14. století. Nedaleko na kopci u obce Lštění stojí kostel sv. Klimenta ze 14. století (barokní přestavba).¹⁴²

¹⁴² KUBÍK, Viktor a ELIÁŠEK, Jan. *Střední Čechy*. Český Krumlov: Vydavatelství MCU, 2013. ISBN 978-80-7339-231-4

Příloha 6 – Soupis všech zámků Benešovska

Tabulka 11: Zámky Benešovska

zámek	obec	poslední přestavba	majitel, stav objektu	využití
Čechtice	Čechtice	baroko	firma, výborný	seminární hotel, restaurace, pronájmy pro firemní a soukromé akce
Chotýšany	Chotýšany	novogotika	firma, špatný	bez využití
Jablonná	Jablonná nad Vltavou	neoklasicismus	firma, výborný	showroom, prohlídky s průvodcem, pronájmy pro akce a svatby, přístupný park
Jemniště	Postupice	baroko	soukromník, výborný	prohlídky s průvodcem, ubytování, svatby, restaurace, kavárna, přístupný park
Komorní Hrádek	Chocerady	baroko	Ministerstvo obraný ČR, výborný	výcvikové a školicí středisko armády, příležitostně otevřen pro veřejnost, kaple pro koncerty
Konopiště	Benešov	novogotika	stát, výborný	prohlídky s průvodcem, svatby, restaurace, kavárna, přístupný park
Lešany	Lešany	klasicismus	soukromník, výborný	prohlídky, výstavní prostory, ubytování v zámku a v penzionu, pronájmy, restaurace
Libouň	Zvěstov	pozdní renesance	soukromník, dokončuje se rekonstrukce	ubytování na zámku a v podzámčí, restaurace
Líšno	Bystřice	romantismus	firma, připravuje se rekonstrukce (chátrá)	pronájmy pro film a obecní akce
Louňovice	Louňovice pod Blaníkem	baroko	TJ Sokol Louňovice, dobrý	infocentrum, muzeum, kulturní akce, hudební festival
Milhostice	Červený Újezd	baroko	firma, velmi špatný	bez využití
Načeradec	Načeradec	baroko	stát, dobrý	Dětský domov se školou

Neustupov	Neustupov	novogotika	firma, rekonstrukce	na prodej (kanceláře)
Odlochovice	Jankov	neorenesance	Hlavní město Praha, výborný	Centrum sociálních služeb, kanceláře, ubytování, kavárna, kaple
Ostředek	Ostředek	baroko	soukromník a firma, výborný	Zdravotně-sociální zařízení, rodná světnice Svatopluka Čecha přístupná veřejnosti
Petrovice	Miličín	baroko	obec, velmi špatný	bez využití
Pravonín	Pravonín	neorenesance	firma, velmi špatný	bez využití
Pyšely	Pyšely	baroko- klasicismus	Praha, dobrý	Domov pro seniory
Ratměřice	Ratměřice	klasicismus	firma, probíhá rekonstrukce	pro: ubytování, wellness, restaurace, konferenční prostory, koncertní síň, galerie, vzácný park
Růžkovy Lhotice	Čechtice	baroko- klasicismus	Muzeum Podblanicka, dobrý	expoze přístupná s průvodcem, v areálu akce pro veřejnost
Smilkov	Smilkov	novogotika	soukromník, udržovaný	soukromé účely
Soutice	Soutice	neorenesance	soukromník, špatný	bez využití
Střeziměř	Střeziměř	neorenesance	soukromník, udržovaný	soukromé účely
Strážkov	Struhařov	pseudostyl 20. století	firma, velmi špatný	bez využití
Tloskov	Neveklov	novobaroko	stát, výborný	Diagnostický ústav sociální péče
Třebešice	Třebešice	baroko	soukromník, probíhá rekonstrukce	pronájmy exteriéru, kemp, společenské akce, příprava zpřístupnění interiéru
Tvoršovice	Bystřice	neorenesance	soukromník, výborný	klubovna golfového klubu, restaurace, wellness hotel, komerční prostory
Vlašim	Vlašim	klasicismus	Vlašim, výborný	muzeum, střední škola, restaurace, galerie, expoze v zámecké věži a sklepení, v parku naučná stezka
Vidláková Lhota	Benešov	baroko	soukromník, dobrý	byty

Vlčkovice	Neustupov	baroko	Ops., probíhá rekonstrukce	sociální byty, tvorba rodinného penzionu, akce v exteriéru pro veřejnost
Vojkov	Vojkov	pseudostyl	Středočeský kraj, výborný	Domov pro seniory
Starý zámek	Votice	renesance	soukromník, špatný	bez využití
Nový zámek	Votice	baroko	firma, špatný	bez využití
Vraždovy Lhotice	Dolní Kralovice	baroko	soukromník, dobrý	byty, kanceláře
Vrchotovy Janovice	Vrchotovy Janovice	novogotika	Národní muzeum, výborný	expozice přístupná s průvodcem
Vysoká Lhota	Čerčany	klasicismus	firma, dobrý	muzeum, expozice ve sklepení, půjčovna, akce pro školy i pro veřejnost
Zvěstov	Zvěstov	renesance	soukromník, velmi špatný	bez využití

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha 7 – Zámek Chotýšany

Obrázek 4: Umístění zámku v obci Chotýšany

Zdroj: vlastní úprava mapy, dostupné z: <http://mapy.cz/>

Obrázek 5: Letecký pohled na areál zámku Chotýšany

Zdroj: vlastní úprava mapy, dostupné z: <http://mapy.cz/>

Tabulka 12: Popis areálu zámku Chotýšany

1	zámecká budova
2	hospodářská budova se zbytky tvrze
3	sýpka
4	park

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 6: Stav zámku Chotýšany v červenci roku 2015 I.

Zdroj: vlastní fotografie

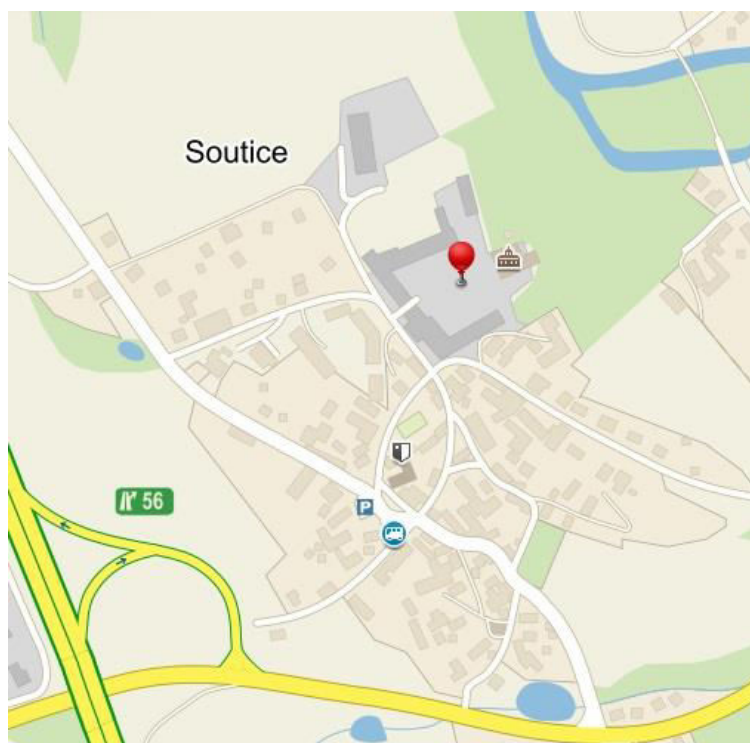
Obrázek 7: Stav zámku Chotýšany v červenci roku 2015 II.

Zdroj: vlastní fotografie

Příloha 8 – Zámek Soutice

Obrázek 8: Umístění zámku v obci Soutice

Zdroj: vlastní úprava mapy, dostupné z: <http://mapy.cz/>

Obrázek 9: Letecký pohled na areál zámku Soutice

Zdroj: vlastní úprava mapy, dostupné z: <http://mapy.cz/>

Tabulka 13: Popis areálu zámku Soutice pro možnost adaptace na HUZ

1	zámecká budova	recepce, apartmány, konferenční místnost, restaurace
2	terasa	venkovní posezení k restauraci s výhledem na park
3	pavilon	posezení
4	hospodářské budovy	pokoje nižší kategorie, konferenční a skladovací prostory
5	dvůr	přístupy k pokojům, posezení, parková úprava
6	vjezd	pouze pro obslužná vozidla a cyklisty
7	park	volně přístupný s posezením

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 10: Aktuální stav zámku Soutice I.

Zdroj: Zámek Soutice [obrázek]. In: *Zámek Soutice* [online]. Kultura.cz, © 2016. [cit. 2016-02-07]. Dostupné z: <http://www.kultura.cz/runtime/cache/files/lightbox/zamek-soutice2.jpg>

Obrázek 11: Aktuální stav zámku Soutice II.

Zdroj: Zámek Soutice [obrázek]. In: *Zámek Soutice* [online]. Soupis památek, 13. 3. 2013. [cit. 2016-02-07]. Dostupné z: http://arl2.library.sk/pamatky/pamatky_obr/4051-03+11.jpg

Příloha 9 – Starý zámek Votice

Obrázek 12: Umístění Starého zámku ve městě Votice

Zdroj: vlastní úprava mapy, dostupné z: <http://mapy.cz/>

Obrázek 13: Letecký pohled na areál Starého zámku ve Voticích

Zdroj: vlastní úprava mapy, dostupné z: <http://mapy.cz/>

Tabulka 14: Popis areálu Starého zámku

1	zámecká budova st.p. 33/4 – připravena k rekonstrukci
2	Hospodářská budova č.p. 62 – bývalý pivovar
3	Obytný dům č.p. 18 – bývalá restaurace se sálem a velkou terasou

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 14: Aktuální stav zámku na podzim roku 2015 I.

Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 15: Aktuální stav zámku na podzim roku 2015 II.

Zdroj: vlastní fotografie